

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці
Кафедра міжкультурных камунікацый

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

_____ А.У. Марозаў

« » _____ 20 г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

_____ І.М. Варановіч

« » _____ 20 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

КУЛЬТУРНАЯ ПАЛІТЫКА ЗАМЕЖНЫХ КРАІН

для спецыяльнасці 1-21 04 01 Культуралогія (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-21 04 01-02 Культуралогія (прыкладная),
спецыялізацыі 1-21 04 01-02 02 Менеджмент міжнародных культурных
сувязей

Складальнік: Д.А. Крывашэй, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Разгледжана і зацверджана

на пасяджэнні Савета ўніверсітэта «20» лютага 2018 г.

пратакол № 6

Складальнік:

Крывашиэй Д.А., дацэнт кафедры міжкультурных камунікацый
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Рэцэнзенты:

Мазец Валянцін Генрыхавіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела
навейшай гісторыі Беларусі ДУ “Інстытут гісторыі Нацыянальнай
акадэміі навук Беларусі”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Бяспалая Марыя Аркадзьеўна, загадчык кафедры гісторыі Беларусі і
музэязнаўства УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і
мастацтваў”, доктар гістарычных навук, прафесар.

Разгледжаны і рэкамендаваны кафедрай да зацвярджэння:

Кафедрай міжкультурных камунікацый
(пратакол ад 31.01.2018 г. № 6);

Саветам факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці
(пратакол ад 12.02.2018 г. № 7).

ЗМЕСТ

1.	ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	4
2.	ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	6
2.1	Канспект лекцый	6
3.	ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	33
3.1	Тэматыка і метадычныя парады па падрыхтоўцы да семінарскіх заняткаў	33
4.	РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ	49
4.1	Пытанні да экзамена	49
4.2	Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці	51
4.3	Крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнцыі студэнтаў	52
5.	ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ	56
5.1	Вучэбная праграма	56
5.2	Тэматычныя планы дысцыпліны	67
5.3	Асноўная літаратура	69
5.4	Дадатковая літаратура	69

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дысцыпліна “Культурная палітыка замежных краін” знаёміць студэнтаў з сучаснай тэорыяй і практыкай рэалізацыі дзяржаўных інтарэсаў у сферы культуры, а таксама з прагрэсіўным сусветным вопытам, найбольш значнымі праектамі і дасягненнямі ў галіне міжнароднага культурнага супрацоўніцтва. Асаблівая ўвага ў працэсе вывучэння дысцыпліны звяртаецца на сучаснае разуменне культурнай палітыкі, яе ключавых суб'ектаў і аб'ектаў, тэорыі, нарматыўна-прававых асаблівасцяў, тэхналогій, методык і прыёмаў забеспячэння яе распрацоўкі і рэалізацыі.

Мэта дадзенай дысцыпліны – сфарміраваць у студэнтаў веды даць пра сутнасць і эвалюцыі культурнай палітыкі асобных краін свету.

Задачы дысцыпліны:

засваенне студэнтамі зместу вучэбнага курсу як асновы ведаў аб асноўных прынцыпах, мадэлях і формах рэалізацыі культурнай палітыкі;

авалоданне асноўнымі паняццямі, гістарычнымі фактамі, практыкамі станаўлення і развіцця культурнай палітыкі ў асобных краінах;

выпрацоўка ў студэнтаў ўмення навуковага аналізу фундаментальных прынцыпаў менеджменту культуры з улікам сацыякультурных працэсаў, якія ўплываюць на яго фарміраванне;

фарміраванне навыкаў пошуку і аналізу інфармацыі, сістэматызацыі і комплекснага аналізу матэрыялу па праблематыцы;

развіццё здольнасці выкарыстання атрыманых ведаў і навыкаў у навукова-практычнай і практна-інавацыйнай, арганізацыйна-кіраўнічай працы, у тым ліку з мэтай прасоўвання на міжнародны ўзровень мясцовых, рэгіянальных і нацыянальных праектаў і дасягненняў у сферы культуры.

У праграме прадугледжана актуалізацыя міжпрадметных сувязяў з дысцыплінамі “Уводзіны ў спецыяльнасць”, “Фундаментальная культуралогія”, “Гісторыя і тэорыя міжнародных культурных сувязяў”, “Прававое забеспячэнне міжнародных культурных сувязяў”, “Практыка міжнародных культурных сувязяў”.

Па заканчэнні вывучэння дысцыпліны студэнты павінны ведаць:

гістарычныя, заканадаўчыя асновы менеджменту ў сферы культуры за мяжой;

спецыфіку менеджменту ў сферы культуры ў вядучых краінах і рэгіёнах свету;

тэхналогіі, метады, методыкі і прыёмы распрацоўкі і рэалізацыі менеджменту ў сферы культуры за мяжой;

практичны вопыт работы па экспертнай забеспячэнню распрацоўкі і рэалізацыі менеджменту ў сферы культуры як у асобных краінах, так і на агульнасусветным узроўні.

Студэнты павінны ўмець:

сістэматызаваць і даследаваць спецыфічныя характарыстыкі суб'ектаў і аб'ектаў менеджменту ў сферы культуры за мяжой;

прымяняць прагрэсіўныя тэхналогіі, метады, методыкі і прыёмы распрацоўкі і рэалізацыі менеджменту ў сферы культуры за мяжой.

Студэнты павінны валодаць:

навыкамі бібліяграфічнага пошуку літаратуры і рэфератыўная працы па праблемах менеджменту ў сферы культуры за мяжой;

метадамі практычнай дзейнасці па экспертнай забеспячэнню распрацоўкі і рэалізацыі менеджменту ў сферы культуры за мяжой.

Вывучэнне дысцыпліны «Культурная палітыка замежных краін» прадугледжвае 44 гадзіны аўдыторнай нагрузкі: лекцыі – 12 гадзіны, практычныя і семінарскія заняткі – 34 гадзін.

Бягучая атэстацыя рэалізуецца шляхам маніторынгу ўдзелу студэнтаў у працы на практычных занятках па дысцыпліне.

Рэкамендаваныя формы выніковага кантролю – экзамен.

2 ТЭАРЭТЫЧНА РАЗДЗЕЛ

Канспект лекцый

Тэма 1 Уводзіны. Культурная палітыка як прадмет сучасных сацыягуманітарных даследаванняў.

1. Характарыстыка базавых паняццяў “культура” і “культурная палітыка”.

2. Сувязь культурная палітыкі і ідэалагічнай структуры дзяржавы.

3. Культура і ўлада. Праблемы адносін дзеяча культуры і ўлады.

4. Сучасная міжнародная сетка цэнтраў назірання за здзяйсненнем культурнай палітыкі.

1. У розных даследчыкаў і практыкаў свой погляд на культуру: ад успрыняцця культуры як “мастацтва” да значна шыршага антрапалагічнага вызначэння культуры як вобразу жыцця. Усе погляды былі абагульнены ў прэамбуле да Дэкларацыі Мехіка аб сусветнай культуры (Сусветная канферэнцыя па культурнай палітыцы пад эгідай ЮНЕСКА (1982)). Адпаведна ёй культура – увесь комплекс найбольш яркіх духоўных, матэрыяльных, інтэлектуальных і эмацыянальных рысаў, якія характарызуюць грамадства ці сацыяльныя групы. Культура ўключае ў сябе не толькі мастацтва і літаратуру, але таксама вобраз жыцця, фундаментальныя правы чалавека, сістэмы каштоўнасцей, традыцыі і светапогляды.

Вызначэнне *культурнай палітыкі*, як “комплексу аперацыйных прынцыпаў, адміністрацыйных і фінансавых відаў дзейнасці і працэдураў, якія забяспечваюць аснову дзеянняў дзяржавы ў галіне культуры”, было дадзена ЮНЕСКА у 1968 г. У гэтым кантэксце рэалізацыя культурнай палітыкі прадстаўляе сабою “усю суму сумленных і абдуманых дзеянняў (ці адсутнасць дзеянняў) у грамадстве, якія накіраваныя на дасягненне пэўных культурных мэтаў праз аптымальнае выкарыстанне ўсіх фізічных і духоўных рэсурсаў, якія мае ў сваім распараджэнні грамадства ў дадзены час”.

Культурная палітыка як вынік міждысцыплінарных даследаванняў, уключае ў сябе дадзеныя такіх навук, як агульная тэорыя культуры, паліталогія, рэгіёназнаўства, прыкладная лінгвістыка, тэорыя грамадзянскай супольнасці, этнаграфія, сацыялогія.

Як любая палітыка, культурная палітыка гэта дзейнасць, якая забяспечвае стабілізацыю дзяржаўнай улады і развіццё грамадства. Палітыка накіроўвае дзеянне на дасягненне мэты ці выкананне задачы. Яна тлумачыць, якім чынам павінны быць дасягнуты мэты, вызначаючы вехі, у адпаведнасці з якімі неабходна рухацца. Яна прызначана для захавання пастаянства мэтаў, а таксама для таго, каб

пазбегнуць прыняцця недальнабачных рашэнняў, заснаваных на неадкладных патрабаваннях. Спецыфіка ж культурнай палітыкі ў тым, што культура з'яўляецца не толькі аб'ектам, але і суб'ектам гэтай палітыкі – перадусім таму, што з'яўляецца сістэмай, якая сама развіваецца і сама сябе рэгулюе. Таксама таму, што якім бы не быў суб'ект прыняцця рашэнняў у сферы культурнай палітыкі, ён знаходзіцца ў арэале пэўнай культуры, з'яўляецца яе прадуктам. Па сутнасці размова ідзе аб дыялектыцы кіравання і самаарганізацыі ў рамках сістэмы сацыяльнай рэгуляцыі культуры.

Галоўным тэарэтыкам сучаснага разумення культурнай палітыкі з'яўляецца Т.Беннетт. Ён прапануе звесці культурную палітыку да дзейнасці тых устаноў і арганізацый, якія складаюць культурны сектар, якія ўцягнуты ў вытворчасць і размеркаванне культурных тавараў і паслуг а таксама кіраванне культурнымі рэсурсамі.

Вучоны выдзяляе чатыры катэгорыі культурнай палітыкі:

- палітыка ўрада як на нацыянальным так і на мясцовым узроўні;
- развіццё дзяржаўных і недзяржаўных устаноў культуры, асобных галін культуры,
- трэці сектар, ці грамадзянская супольнасць,
- асобныя групы карыстальнікаў, удзельнікаў і спажыўцоў культурных тавараў і паслуг.

У рамках паняцця культурная палітыка культура часта разглядаецца не ў канцэптуальным плане, а падаецца як асобная сфера са сваім наборам інстытуцый і асобных частак. Дадзены набор можа быць абмежаваны “класічнымі” часткамі (літаратура, мастацтва) так і мець больш шырокі сэнс (ахопліваць забаву і спорт).

У цэлым ўсе вобласці культуры, якія адлюстраваны ў напрамках культурнай палітыкі, можна аб'яднаць у шэсць асноўных сфер, на якія накіраваны вектар культурнай палітыкі: захаванне спадчыны; распаўсюджанне культурнага прадукту; творчасць; даследаванне; падрыхтоўка персаналу; адукацыя.

2. На працягу вякоў суды, цэрквы, заканадаўчыя органы і патроны прымалі рашэнні аб тым, навошта і як падтрымліваць творцаў мастацтва і культурныя асяродкі абслугоўвання; аб мове і рэлігіі грамадства; аб такіх праблемах, як належнае адзенне і паводзіны. У кожным грамадстве і ў кожны перыяд гісторыі людзі рабілі выбар культуры, якую яны будавалі, на карысць пэўнага спосабу выражэння сваіх памкненняў і перасцярог, спосабу адлюстравання (арэчаіснення) сваіх каштоўнасцей у рытуалах і святкаваннях.

Развагі аб культурнай палітыцы на працягу ў перыяд яе станаўлення як навуковай дысцыпліны (1970-1980-я гады) вяліся ў межах слоўніка, запазычанага ад Антонія Грамшы, які прыналежаў да навуковага кола марксістаў. Найбольш істотная канцэпцыя ў культурных даследаваннях Грамшы – гегемонія. Яна ўключае тры працэсы выпрацоўкі значэння, дзякуючы якім створаны і абаронены

дамінуючы і аўтарытэтны набор уяўленняў і метадаў. Як бы мы не імкнуліся весці гаворку аб культурнай палітыцы пазбягаючы гегемоніі, мы ўсё роўна яе прызнаём, калі вядзём размову аб правах розных сацыяльных груп і слаёў насельніцтва. Калі ставіцца такое пытанне, значыць нехта мае больш, а нехта толькі хацеў бы нешта атрымаць.

Гегемонія – часовая згода і серыя саюзаў паміж сацыяльнымі групамі, якія выйграныя а не дадзеныя. У далейшым іх неабходна паўторна выігрываць, паўторна заключаць. Таму і культура ў тэорыі Грамшы – тэрыторыя канфлікту і барацьбы з-за значэнняў. Дабіцца згоды і гегемоніі можна толькі дзякуючы ідэалогіі. У межах аналізу Грамшы ідэалогія разумеецца як набор ідэяў, значэнняў і метадаў, якія з’яўляюцца ўніверсальнымі ісцінамі, якія падтрымліваюць уладу асобных сацыяльных груп. Яна забяспечвае людзей правіламі практычных і маральных паводзінаў. Ідэалогія – матэрыяльная з’ява, якая з’яўляецца укаранёнай у паўсядзённасць. Яна – жыццёвы стрыжань сістэматычных ідэяў, роля якога накіравана на арганізацыю і звязку ў адзіны блок разнастайных сацыяльных элементаў, роля своеасаблівага сацыяльнага цэменту, у фарміраванні пануючых (гегемонных) і апазіцыйных (анты-пануючых) блокаў. Грамшы робіць ідэалагічную барацьбу і канфлікт у межах грамадзянскай супольнасці цэнтральнай сферай зацікаўлення культурнай палітыкі, з галоўным аналізам спосабу вымярэння неабходнага балансу сілаў. Асноўная ідэя Грамшы заключаецца ў тым, што “было б цікава вывучыць канкрэтную формы культурнай арганізацыі, якія захоўваюць ідэалагічны мір у руху ў межах дадзенай краіны і даследаваць, як яны функцыянуюць на практыцы”.

У далейшым канцэпцыя гегемоніі, якая першапачаткова выкарыстоўвалася адносна да сацыяльнага класа, набыла больш шырокі сэнс, стала ўлічваць пол, род, расу, этнічную прыналежнасць, узрост і нацыянальную ідэнтычнасць. Адным з прыхільнікаў такой трактоўкі гегемоніі і тэарэтыкам ідэалогіі выступае Энтані Гідэнс. Яму належыць класічнае вызначэнне ідэалогіі як “структуры значэнняў, якія мабілізаваны на апраўданне прыватных інтарэсаў галоўнай групы”. Іншымі словамі ідэалогія мае сваёй мэтай апраўданне ўлады пануючых групаў.

У той час як для Гідэнса ідэалогія звяртаецца толькі да ідэі сілы ўлады, іншыя разглядаюць ідэалогію як апраўданне дзеянняў усіх груп людзей. Іншымі словамі, маргінальныя і залежныя групы таксама маюць ідэалогіі ў сэнсе арганізацыі і апраўдання ідэяў аб свеце і сабе.

У развіццё канцэпцыі марксістаў Ральф Дарэндорф, прапанаваў сваю канфліктную мадэль грамадства. У грамадскіх адносінах усюдысны адносіны залежнасці. Усякая грамадская арганізацыя абавязана на адрозненне пазіцыі вышэйшых і ніжэйшых. Інтарэсы тых, хто мае ўладу і тых, хто гэтай улады пазбаўлены, паміж сабою спрэчныя: першыя імкнуцца захаваць статус-кво, другія – яго

ліквідаваць. Канфлікт выбухае не адразу. Напачатку інтарэсы скрытыя, а іх носьбіты яшчэ не ствараюць групаў у поўным сэнсе слова, а толькі квазі-групы. І толькі калі інтарэсы становяцца яўнымі, усвядомленымі, квазі-групы ператвараюцца ў групы, і выбухае канфлікт, які прыводзіць да хуткай ці павольнай змены статус-кво.

3. У палітычным сэнсе культура можа адыгрываць істотную ролю ў самых розных абласцях жыцця: у абароне свабоды думак, выказванняў і сходаў; у развіцці самасвядомасці асобных людзей і садзейнічання культурнай разнастайнасці; у падтрымцы творчай дзейнасці і ўдзелу ў ёй насельніцтва. У гэтай якасці культура ўздзейнічае на якасць жыцця асобных людзей і грамадства, а таксама на развіццё актыўнай грамадзянскай супольнасці.

З развіццём прагрэсу культура была прызвана служыць падвойнай мэце: падпарадкаванню прыроды і прывядзенню чалавечай дзейнасці ў згоду з прыродаю. Мы пакідаем свой след у навакольным свеце, і наша дзейнасць становіцца часткаю існуючага натуральнага парадку. Грамадства пры гэтым выконвае ролю сістэмы каардынатаў для гэтай дзейнасці. Такая трактоўка прывяла да з'яўлення супярэчнасці, якая ахоплівае сферу свабоды творчасці і абмежаванняў, якія абумоўлены агульна прынятымі нормамаі. З аднаго боку культура стала абазначаць магчымасць пасягальніцтва на норму, супрацьстаяння прымусу, стварэння выдатных мастацкіх твораў. Актыўныя творцы пераадольваюць бар'еры і даюць прыклад для пасіўных масаў, якія толькі спажываюць вынікі іх працы. З другога боку, культура пачала функцыянаваць як паняцце аднастайнасці і парадку, якія сталі неабходны для стабільнасці чалавечага грамадства. Асновай для ўзаемапашаны і прымірэння маглі стаць вызначаныя нормы і каштоўнасці.

Гэтыя тры дыхатаміі, якія датычаць сучаснага разумення культуры – ідэі супрацьпастаўлення высокай і нізкай культуры, імкнення да свабоды і ўстанаўленню парадку, а таксама індывідуальнай творчасці і грамадскай нормы – знаходзяцца ў цесным перапляценні.

4. У свеце існуе шэраг навукова-даследчых і кансультацыйных цэнтраў па культурнай палітыцы. Назавем найбольш важныя.

Кампендыюм культурнай палітыкі і тэндэнцый у Еўропе (<http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>).

Міжнародная база звестак аб культурнай палітыцы (WorldCP <http://www.worldcp.org/>).

Ініцыятыва Савета Еўропы «CultureWatchEurope»: Cultural governance observatory (http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cwe/default_en.asp).

Абсерваторыя культурнай палітыкі ў Афрыцы (<http://ocpa.irmo.hr/index-en.html>).

Еўрапейская сетка трэнінг-цэнтраў менеджэраў культуры (ENCATC – <http://ospa.irmo.hr/index-en.html>).

Міжнародная федэрацыя саветаў па культуры і міністэрстваў культуры ((IFACCA – http://www.ifacca.org/vision_and_objectives/).

Інфармацыйная абсерваторыя культурнай палітыкі краін ГУАМ (Грузія, Украіна, Азербайджан, Малдова) (<http://www.observatory-guam.org/index.php?lang=ru>).

Абсерваторыя культурных палітык (<http://www.observatoire-culture.net/>).

Еўрапейскі інстытут параўнаўчых культурных даследаванняў (ERICarts <http://www.ericarts.org/web/index.php>).

Рэгіянальная лабараторыя фінансавання культуры ў Цэнтральнай Еўропе ў Будапешце (<http://www.budobs.org/>).

Акрамя іх, спецыяльная даследчыя цэнтры культурнай палітыкі існуюць пры універсітэтах. Напрыклад, Цэнтр культурнай палітыкі Чыкагскага універсітэта (<http://culturalpolicy.uchicago.edu/about>); Рэгіянальная абсерваторыя культуры Універсітэта імя Адама Міцкевіча ў Познані (<http://rok.amu.edu.pl/index.php/obserwatorium/zespol/?lang=en>).

Тэма 2 Асноўныя этапы станаўлення і развіцця культурнай палітыкі

1. Культурная палітыка ў Сярэднявечча.
2. Культурная палітыка канца XV – першай паловы XVII ст.
3. Культурная палітыка другой паловы XVII – 80-х гадоў XVIII ст.
4. Культурная палітыка буржуазнага грамадства і каланіялізму (90-я гг. XVIII – пач. XX ст.).
5. Культурная палітыка ў “эпоху катастрофаў” (1914 – пачатак 1950-х гг.).
6. Станаўленне культурнай палітыкі як асобнай навуковай дысцыпліны і суб’екта публічнай палітыкі (1950-я – 1980-я гг.).
7. Культурная палітыка ў эпоху інфармацыйнага грамадства (1990 - сучаснасць).

1. Галоўным суб’ектам ў здзяйсненні культурнай палітыкі ў эпоху Сярэднявечча выступала царква, якая выкарыстоўвала мастацтва для фарміравання карціны свету і атрымлівала з рук дзяржавы права кантролю за развіццём мастацтва ўвогуле. Нельга, аднак, гаварыць аб татальным панаванні царквы над культурным жыццём народу. Магутнымі былі традыцыі язычніцтва. Гэта тлумачыцца адсутнасцю трывалых інфармацыйна-камунікацыйных сувязей у дзяржаўных утварэннях часоў ранняга сярэднявечча ва ўмовах панавання натуральнай гаспадаркі.

У высокім сярэднявеччы з узнікненнем гарадоў узрасла роля такіх суб’ектаў культурнай палітыкі як гарадскія абшчыны. Назіраецца рэзкі ўздым развіцця тэхналогій, рост таваразвароту і пашырэнне

камунікацыйнай прасторы. Расце практычная запатрабаванасць у адукацыі, што прыводзіць да росту колькасці і разнастайнасці адукацыйных устаноў. Развіццё таварна-грашовых адносін, рост гарадоў, распаўсюджанне асветы і звязанага з ёй вальнадумства суправаджалася ростам ерэсяў. Для барацьбы з якімі каталіцкая царква стварае інквізіцыю.

З XIV ст. ўжо не царква а гарадскія рады разам з цэхамі рамеснікаў выступаюць арганізатарамі культурных акцый. Найбольш дасведчаныя іх ўдзельнікі аб'ядноўваюцца ў асаблівыя «братэрствы», якія становяцца першымі прафесійнымі аб'яднаннямі творцаў.

Адной са складовых частак культурнай палітыкі гэтага перыяду была рэлігійная цензура над распаўсюджаннем і тлумачэннем Святога Пісання. Ва ўмовах рукапіснага стварэння новых кніг цензура не мела вялікага значэння.

2. Развіццё гуманістычных ідэй прыводзіць да ломкі ідэалагічных поглядаў на дзяржаву. Адбываецца важная змена ў асяроддзі суб'ектаў культурнай палітыкі. Пасля хвалі рэфармацыйных рухаў XVI ст. у шэрагу краін Заходняй Еўропы каралі пачалі прызначаць вышэйшых духоўных асобаў пратэстанцкіх цэркваў. А ў некаторых нямецкіх пратэстанцкіх княствах самі курфюрсты прымалі на сябе абавязкі епіскапаў.

Лакальнасць традыцыйных жыццёвых светаў і «сегментарнасць» грамадскасці дазволіў пераадолець новы сродак камунікацыі эпохі Адраджэння – друкаваная кніга. Дзякуючы кнігадрукаванню рэфарматыры здолелі данесці да грамадства свае ідэі.

З фарміраваннем абсалютысцкіх дзяржаў распаўсюджвацца ідэя нацыянальнай дзяржаўнасці. Яе ідэолагамі выступала маладая буржуазія. На аснове гуманістычнага светапогляду фарміруецца культурнае свецкае асяроддзе. У асобе гуманістаў мы бачым свецкую інтэлігенцыю. Аднак яна яшчэ малалікая, а яе погляды незразумелыя грамадству, у якім пануе рэлігійны светапогляд.

Пасля рэлігійных смутаў XVI ст. абсалютызм з апораю на царкву пранікае ва ўсе часткі сацыяльнага арганізму. Улады пераследуюць народныя традыцыі, ствараецца новая культура, якая грунтуецца на ідэях гуманізму і аказвае магутнае ўздзеянне на фарміраванне светапогляду асобы. Генрых IV Бурбон (1589-1610) пасля доўгіх рэлігійных войнаў сфармуляваў далёка ідучыя планы палітычнага, гаспадарчага і культурнага аднаўлення Францыі. У час праўлення Людовіка XIII з'яўляюцца першыя культурныя інстытуты, у задачы якіх уваходзіць ахова культурнай артадоксіі. Такую ролю выконвалі створаныя Французская Акадэмія (1635 г.) і Акадэмія жывапісу і скульптуры («l'Académie de peinture et de sculpture», 1642).

3. З умацаваннем абсалютызму пытанням культуры надаецца ўсё больш увагі. У асобных краінах назіраецца стварэнне такіх культурна-мастацкіх інстытутаў, як каралеўскія музычныя і драматычныя тэатры.

Адбываецца фарміраванне дзяржаўнай сістэмы кіравання імі, ліквідуюцца інстытуты тэатральнага самакіравання, пачынае ажыццяўляцца кантроль за рэпертуарнай палітыкай. Нормай жыцця дзяржаўнай мастацкай установы становіцца атрад кіраўнікоў-чыноўнікаў (упраўляючыя, адміністратары, дырэктары). Такім чынам нарадзілася новая форма адносін, якая існуе да сёння.

Расце колькасць краін, у якіх акрамя каралеўскіх тэатраў засноўваюцца акадэміі мастацтваў. Іх стварэнне мела на мэце не толькі садзейнічанне прапагандзе афіцыйнага мастацтва, афіцыйна зацверджаных ідэалаў і мастацкіх каштоўнасцей. У XVIII ст. мастацкія ўстановы была ўключана ў сферу дзяржаўнай падтрымкі.

Адначасова незалежна ад дзяржавы дзякуючы трэцяму саслоўю пашыраюцца ідэі свабоды, роўнасці і братэрства. Гэта ставіць пад пагрозу само існаванне манархій. Дзяржаўная культурная палітыка ў многіх краінах набывае ахоўны характар. Яскравым таму сведчаннем служыць цэнзура, пераслед асобных прадстаўнікоў культуры, спыненне дзейнасці устаноў культуры, друкарняў. У асобных пратэстанцкіх краінах цэнзура была адменена. Побач з цэнзурай кніг і перыядычных выданняў распаўсюджваецца цэнзура тэатральных пастацовак.

Працягваецца ўніфікацыя моваў. Народная адукацыя ў асобных краінах (Швецыя, Прусія, Аўстрыя) была пастаўлена пад нагляд дзяржавы.

У гэты перыяд з'яўляецца новы аб'ект культурнай палітыкі – аўтарскае права. Твор мастацтва стаў разглядацца як ўласнасць, якая можа быць прададзена ці здадзена ў наём. Акрамя гэтага, з пункту гледжання дзяржаўнага нагляду спрашчаўся кантроль за прыналежнасцю твора канкрэтнай асобе, выкананнем канкрэтнага твора, атрыманнем аўтарскага ўзнагароджання, за распаўсюджаннем і продажам.

4. У перыяд высявання еўрапейскіх нацый як новых сацыяльна-гістарычных супольнасцяў і фарміравання нацыянальных дзяржаў сацыяльныя адносіны трансфармуюцца ў капіталістычныя. Назіраецца актывізацыя інтэлектуальнага жыцця. Фарміруецца канцэпцыя сацыяльнай дзяржавы, у якой заўважна сукупнасць ўрадавых практык ўмяшання ў сферу культуры. Асабліва ўвага надаецца захаванню культурнай спадчыны, практычнаму набліжэнню народа да культуры. У мэтах кансалідацыі нацыі засноўваюцца нацыянальныя ўстановы культуры (музеі, галерэі, бібліятэкі), ўводзіцца паняцце гістарычнага помніка і распрацоўваюцца прынцыпы яго аховы.

У кантэксце рэалізацыі праектаў нацыянальных дзяржаў ставіцца задача гомогенізацыі культуры, стварэння аднароднага сацыяльнага і культурнага ландшафту. Улады вядуць барацьбу з дыялектамі і культурнай разнастайнасцю. Насаджаюцца ўніверсальныя норы мовы, выпрацоўваюцца каноны нацыянальнай культуры.

Усеагульная адукацыя становіцца клопатам дзяржавы. Школы паступова выводзяцца з-пад уплыву царквы.

Нямецкая канцэпцыя Kulturstaat (дзяржавы, якая здзяйсняе культурныя мэты) ў дзяржаўным кіраванні адзначала для культурнай палітыкі карэкціроўку адміністрацыйнага і фінансавага забеспячэння. Публічная падтрымка культурных устаноў стала з гэтага часу “нацыянальнай задачай”, на рэалізацыю якой усё часцей накіроўваюцца сродкі з дзяржаўнага і муніцыпальнага бюджэтаў.

Да канца XIX ст. дзякуючы грамадскай ініцыятыве складваецца грамадска-дзяржаўная мадэль культурнай палітыкі. Разнастайныя грамадскія аб'яднанні, мецэнацтва сталі паўнапраўнымі суб'ектамі культурнай палітыкі.

5. У новых дзяржавах, створаных пасля Першай сусветнай вайны актыўна распрацоўвалася моўная палітыка, нацыянальны курс дзяржавы, канцэпцыя нацыянальных і публічных музеяў і бібліятэк, новыя сімвалы, знакі і помнікі. Ішла праца па стварэнні матэрыяльнай базы новых тыпаў ідэнтычнасці, ладу жыцця, спосабаў індывідуальных і грамадскіх паводзінаў. Культурная палітыка многіх краін насіла цэнтралізаваны характар, пры якім вядучая роля адводзілася дзяржаве. Цэнтралізаваная культурная палітыка была накіравана на пашырэнне сеткі ўстаноў культуры. Яны ствараліся і накіроўваліся цэнтральнай уладай. У аснову гэтай палітыкі было пастаўлена культурнае спажыванне.

У гэты час з'явіліся першыя азначэнні тэрміну “культурная палітыка”. Так, у 1929 г. у “Дзяржаўным лексіконе” Гердэра даецца тлумачэнне тэрміна “культурная палітыка” як “выкарыстанне інтэлектуальных і культурных рэсурсаў дзяржаваю” („Einsatz geistiger Mittel und kultureller Mittel durch den Staat“). У гады нацысцкай дыктатуры ў Германіі гэты тэрмін шырока выкарыстоўваўся.

Таталітарныя дзяржавы (СССР, Германія, Італія) разглядалі культуру як інструмент укаранення ў свядомасць людзей партыйна-дзяржаўных каштоўнасцей. У культуры панаваў класавы падыход. Дзяржава актыўна ўмешвалася ў культурна-творчы працэс. Культура выкарыстоўвалася ў якасці зброі ідэалагічнай барацьбы. Актыўна дзейнічала цензура мастацкіх твораў, радыё, кіно, друку.

6. У 1950-я гады культура разумелася як універсальная каштоўнасць, даступнасць да якой дзяржава “усеагульнага дабрабыту” павінна забяспечыць усім грамадзянам. Культурныя шанцы павінны быць аднолькавымі ў цэнтры і на перыферыі. Сфера культурнай палітыкі была супрацьпастаўлена сферы культурных індустрый і культуры забаваў. Ставілася задача далучыць да “высокай” культуры кожнага. З гэтай мэтай разгортваецца будаўніцтва культурных устаноў у рэгіёнах.

У 1960-х гадах паняцце “культурная палітыка” было ўведзена ў шырокі навукова-практычны абарот на круглым сталі ЮНЕСКА у Манака у 1967 г.

У выніку росту зацікаўленасці праблемай параўнаўчых даследаванняў культурнай палітыкі ў рамках ЮНЕСКА ў 1970 г. адбылася першая канферэнцыя міністраў культуры. Інтэрэс да дадзенай тэмы ў далейшым прывёў да распрацоўкі ЮНЕСКА і Еўрапейскай камісіяй розных буйнамаштабных праграм, абсерваторый і навуковых сетак з мэтай маніторынгу і апісання стану культурнай палітыкі ў краінах – членах. У рамках ЮНЕСКА пачынаюць рэгулярна рыхтавацца публікацыі з серыі “Даследаванні і дакументы культурнай палітыкі”.

У 1970-я гады стратэгія культурнай палітыкі была перагледжана. На змену лозунгу “культура для ўсіх” прыйшоў лозунг “культура для кожнага”. Гэта гарантавала права на творчасць і самавыражэнне, павагу да культурнай разнастайнасці. Была ўзмоцнена дэцэнтралізацыя кіравання сферай. Дзяржава абавязвалася падтрымліваць як прафесійную так і аматарскую дзейнасць. У выніку з’явіліся мультыкультуралізм і анімацыйная канцэпцыя, якія патрабавалі актыўнага ўключэння грамадзян у культурнае жыццё. Размывалася аўтаномія прафесіяналаў і мяжа паміж высокай і народнай культурай.

У гэты час з’яўляюцца навуковыя распрацоўкі тыпаў і мадэляў культурнай палітыкі. Былі зроблены спробы вызначэння і апісання сувязей паміж нацыянальнай культурнай палітыкай і культурным, інтэлектуальным і гістарычным кантэкстамі тых краін, у якіх яны развіваліся.

7. На мяжы ХХ-ХХІ ст. працягваецца дэцэнтралізацыя культурнай палітыкі і афармляецца інструментальны падыход да яе. Прынцыповая каштоўнасць культуры стала вызначацца яе здольнасцю служыць разнастайным палітычным мэтам і стратэгіям, накіраваным на грамадскае развіццё ці рашэнне сацыяльных праблем.

Дэцэнтралізацыя адкрыла дарогу такім акторам культурнай палітыкі як прыватны капітал, грамадскія арганізацыі, дзяржаўныя адміністратары з галін, не звязаных з культурай. Пашыраецца практыка дзяржаўна-прыватнага партнёрства і міжгаліновых культурных праектаў. Адначасова ў сферу культурнай палітыкі ўключаюцца культурныя індустрыі.

Развіццё інфармацыйнага грамадства, у прыватнасці прагрэс ў сферы даступнасці лічбавых дадзеных істотна павялічылі ўклад культуры ў эканоміку. У Планах дзеянняў, прынятым Стасгольмскай канферэнцыяй ЮНЕСКА 1998 г., адзначалася, што ўступленне ў інфармацыйнае грамадства і авалоданне кожным інфармацыйнымі і камунікацыйнымі тэхналогіямі з’яўляецца важным аспектам любой палітыкі ў галіне культуры. Перад краінамі ставілася задача садзейнічаць развіццю і выкарыстанню новых тэхналогій і новых камунікацыйных і інфармацыйных службаў. У далейшым ЮНЕСКА

прыняла рашэнне стымуляваць дзяржавы-удзельніцы да прыняцця рэкамендацый аб падтрымцы выкарыстання шматмоўя і аб забеспячэнні ўсеагульнага доступу да кіберпрасторы.

Мэтай культурнай палітыкі ў новых тэхналагічных умовах стала забеспячэнне аднолькавай даступнасці культурных паслуг ва ўсіх рэгіёнах і для ўсіх катэгорый грамадства. У мэтах забеспячэння якасці і даступнасці паслуг урады краін рэкамендавалі бібліятэкам і ўстановам культуры і мастацтва рэфармаваць свае структуры абслугоўвання шляхам актывізацыі іх супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі культурнымі суб'ектамі ў рэгіёне і выкарыстання інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій і лагістыкі. Рэалізоўваліся намаганні па больш шырокаму прадстаўленню ў інфармацыйных сетках культурнага зместу, развіцці паслуг у галіне культуры ў напрамку больш арыентаваным на кліентаў. Асобныя краіны ставілі задачу стварэння Нацыянальных лічбавых бібліятэк. У гэты перыяд працягваецца дэцэнтралізацыя культурнай палітыкі і афармляецца інструментальны падыход да яе.

Тэма 3 Асноўныя механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі

1. Прававы механізм.
2. Адміністрацыйны механізм.
3. Эканамічны механізм.
4. Кадровы механізм.
5. Інфармацыйны механізм.

1. Шырока распаўсюджаным з'яўляецца *прававы* механізм. У шэрагу краін Еўропы прыняты законы, якія датычаць як сферы культуры ў цэлым, так і асобных яе галін і інстытуцый у прыватнасці.

У цэлым сістэму заканадаўства, якое датычыць сферы культуры, можна акрэсліць наступным чынам:

канстытуцыйныя нормы, якія звязаны з праблемамі культуры;
 прававыя акты, якія адпавядаюць міжнароднаму заканадаўству;
 правое забеспячэнне правоў нацыянальных супольнасцяў і меншасцей;

законы, якія маюць адносіны да культуры і культурнай палітыкі;
 законы, якія непасрэдна датычаць культуры.

Для большасці посткамуністычных краінаў большай праблемай чым фармуляванне прынцыпаў культурнай палітыкі з'яўляецца іх рэалізацыя, і нават спробы канкрэтызацыі. Напрыклад, клопам латышоў з'яўляецца адсутнасць канкрэтнага акрэслення спосабаў рэалізацыі асноўных прынцыпаў культурнай палітыкі, ці адпаведных выканаўчых актаў. Яны не хочуць мірыцца са становішчам, калі закон з'яўляецца не ясным і яго інтэрпрэтацыя застаецца ў руках прадстаўніка ўлады, тым больш, што ўсё часцей адкрыта вядуцца размовы аб карупцыі ўлады. Дарэчы, не мае рацыі звыш мернае вера ў тое, што

прававыя палажэнні вырашаць усе праблемы, а адсутнасць прававога рэгулявання апраўдвае кожнае парушэнне. Належыць таксама асцерагацца вельмі вялікай колькасці асобных інструкцый, якія парушаюць свабоду дзейнасці і абмяжоўваюць ініцыятыву.

2. Адміністрацыйны механізм уключае ў сябе распрацаваную арганізацыйную структуру кіравання сферай культуры. Галоўным у ім з'яўляецца сістэма распрацоўкі паўнамоцтваў розных суб'ектаў.

Галоўным суб'ектам культурнай палітыкі з'яўляецца дзяржава, якая праз свае структуры аказвае ўплыў на развіццё сферу культуры. Пры гэтым выдзяляюцца асноўныя тыпы дзяржаўных інстытуцый, якія займаюцца здзяйсненнем культурнай палітыкі:

- органы вышэйшай дзяржаўнай улады;
- асобны орган выканаўчай улады (напрыклад, міністэрства культуры);
- дзяржаўна-грамадскія органы (Савет па мастацтву ў Вялікабрытаніі, культурныя фонды, якія фінансуюцца з дзяржаўнага бюджэту, у Венгрыі);
- адміністрацыйныя структуры пры рэгіянальных органах улады (землях, аўтаноміях).

Важным элементам эфектыўнага функцыянавання дадзенага механізму з'яўляецца забеспячэнне вертыкальных і гарызантальных сувязей паміж зацікаўленымі бакамі, якія заснаваны на прынцыпах партнёрства.

Кожная краіна мае рознае размеркаванне паўнамоцтваў паміж органамі мясцовага самакіравання, рэгіянальнымі і цэнтральнымі ўладамі. Пры гэтым уладнымі паўнамоцтвамі могуць быць надзелены арганізацыі, створаныя пры ўрадзе ці іншыя інстытуцыі з большай самастойнасцю.

Польскі даследчык В.Давідовіч прапаноўвае наступныя тыпы падзелу кампетэнцыі, якія звязаны з пазіцыяй цэнтральнай улады адносна сферу культуры:

- цэнтралізаваная сістэма (у выпадку Францыі, Грэцыі, Партугаліі);
- сістэма ўскоснага ўздзеяння дзяржавы праз GUANGOs (quasi-autonomous non-government organizations) (Вялікабрытанія, Ірландыя);
- змешаная сістэма органаў цэнтральнага кіравання і дарадчых структур у форме камітэтаў ці саветаў (Швецыя, Галандыя, Фінляндыя, Данія, Нарвегія);
- федэральная сістэма (Германія, Швейцарыя, Аўстрыя);
- спалучэнне цэнтральнага і рэгіянальнага кіравання (Іспанія, Італія).

Незалежна ад таго, як падзелена ўлада, неабходна памятаць аб асноўных прынцыпах паспяховай палітыкі, якія звязаны менавіта з адміністрацыйным механізмам.

Асноўным з іх з'яўляецца ўмовы субсідыярнасці, адпаведна якой рашэнне прымаецца тымі, каго яно ў большай ступені датычыць. Цэнтр не можа прымаць рашэнняў у рэгіянальных справах замест органаў самакіравання, хіба толькі калі для гэтага была прынята спецыяльнае даручэнне.

Гэты прынцып дапаўняецца прынцыпам галоснасці ў прыняцці рашэнняў і большай прысутнасці грамадства ў працэсе прыняцця рашэнняў праз прыцягненне экспертных і дарадчых груп, ініцыяванне грамадскіх дыскусій, прысвечаных вырашэнню ключавых праблем і т.п. Па меркаванню С.Манді, “заўсёды павінна існаваць магчымасць паспрабаваць аспрэчыць рашэнне аднаго органа ўлады на другім узроўні, дзе праблема бачна ў больш шырокім кантэксце агульнаацыянальнай палітыкі... Палітыка нараджаецца ў рамках механізма прыняцця рашэнняў з сутыкнення пунктаў погляду, якія часам дыаметральна супрацьлеглыя”.

Неабходна заўважыць, што дзяржава ніколі не была адзіным суб'ектам культурнай палітыкі. На выпрацоўку і прыняцце рашэнняў ўплыў аказваюць разнастайныя структуры грамадзянскай супольнасці ці недзяржаўнага сектару. Прыватны, камерцыйны ці грамадскі сектар атрымоўвае частку ўлады і адказнасці.

3. Эканамічны (фінансавы) механізм – сістэма фінансавання культуры на аснове спалучэння розных крыніц (дзяржаўны бюджэт, камерцыйныя і дабрачынныя ўстановы і фонды), распрацаванай структуры падаткаабкладання, ганарарнай палітыкі і палітыкі аплаты працы, цэнаўтварэння і г.д.

Асноўным пытаннем з'яўляецца забеспячэнне неабходнага дадзенаму грамадству ўзроўню развіцця культурнай дзейнасці, які забяспечвае неабходную якасць жыцця і службыць сацыяльнаму прагрэсу. Пры гэтым пытанне аб эфектыўнасці выкарыстання сродкаў, якія ўкладзены ў сферу культуры не заўсёды звязана з эканамічнымі паказчыкамі рэнтабельнасці.

Эканамічна нерэнтабельным з'яўляецца рэалізацыя прынцыпу доступу да культуры для ўсіх слаёў грамадства (бедных, інвалідаў, дзяцей і т.п.), стварэнне ўмоваў для развіцця культур нацыянальных меншасцей і т.п. Менавіта ў гэтых сферах дзяржава шляхам актыўнага субсідзіравання здольная выправіць становішча.

Як і адміністрацыйны механізм, фінансавы таксама звязаны з пытаннем дэцэнтралізацыі. У дадзеным выпадку суадносін выдаткаў цэнтральных, рэгіянальных і лакальных органаў улады. Гэтыя паказчыкі для кожнай краіны свае.

Дэцэнтралізацыя звязана і з існаваннем розных мадэляў фінансавання. У некаторых дзяржавах назіраецца тэндэнцыя аддаліцца ад працэдуры размеркавання выдзеленых сродкаў. Для гэтай мэты ствараюцца спецыяльныя арганізацыйныя структуры і прыцягваюцца эксперты.

Акрамя непасрэднай фінансавай дапамогі існуюць разнастайныя формы, дзякуючы якім дзяржава падтрымлівае культуру. Найбольш вядомая – ільготнае падаткаабкладанне асобных сфер культуры, творчых арганізацый і творцаў.

Асобнай крыніцай дадатковага фінансавання з'яўляецца дабрачыннасць (мецэнацтва і спонсарства). Праз падатковую палітыку і сістэму льгот дзяржава стымулюе прыватную падтрымку культуры. Дадзеная крыніца фінансавання асабліва важная, калі магчымасці дзяржавы даволі абмежаваныя. Акрамя гэтага, прыватнае мецэнацтва можа ахопліваць тыя абшары культуры, у якіх дзяржаўны сектар не зацікаўлены. У большасці сваёй гэта датычыць асабліва вялікіх і дарагіх праектаў, разлічаных на масавага спажыўца.

4. Кадровы механізм ахоплівае разгалінаваную сістэму культурнай адукацыі, мастацкага навучання, падтрымкі творцаў і дзеячаў мастацтва, падрыхтоўка прафесіяналаў для патрэбаў арганізацыйнай інфраструктуры культуры. Менавіта прафесіяналы аб культуры ажыццяўляюць важнейшую функцыю культуры – вытворчасць яе каштоўнасцей, іх зберажэнне, назапашванне і перадачу.

Найбольш важнай у дадзеным механізме з'яўляецца пытанне адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі. Яно ў сваю чаргу мае два важных аспекты. Першы накіраваны на арганізацыю сістэмы адукацыі насельніцтва з мэтай развіцця іх магчымасцей атрымоўваць задавальненне ад удзелу ў культурным жыцці і здольнасці ўдзельнічаць у ім у поўнай меры. Другі мае сваёй мэтай развіццё адукацыі тых людзей, прафесія якіх звязана са сферай культуры. Пры гэтым, чым больш будуць сустракацца прафесіяналы з насельніцтвам, тым больш паспяховымі будуць вынікі двух працэсаў.

Паспяховасць рэалізацыі кадравага механізму сутыкаецца са шматлікімі праблемамі. Сярод іх: якасць базавай мастацкай адукацыі ў школе; вырашэнне праблемы працаўладкавання прафесіяналаў. Краіны, якія знаходзяцца на этапе трансфармацыі перажылі значны адток педагогаў па мастацтву, што адбілася на зніжэнні ўзроўню дадатковай і прафесійнай адукацыі.

Адным з аспектаў падрыхтоўкі кадраў з'яўляецца забеспячэнне ўмоваў па мабільнасці ці свабодзе перамяшчэння. Перавытворчасць прафесійных кадраў прымушае па-новаму ставіцца да іх падрыхтоўкі. У сучасных умовах узнікла неабходнасць у навучанні іх асновам менеджмента, мастацтву фанрайзінгу, самапрэзентацыі, прадпрымальніцтва, пошуку працы і г.д.

Творчыя работнікі аб'ядноўваюцца ў творчыя саюзы, якія атрымоўваюць значную фінансавую дапамогу ад дзяржавы. Творчыя саюзы адыгрываюць ролю прафесійных саюзаў, якія выступаюць абаронцамі сацыяльных правоў сваіх сяброў.

Адной з галоўных задач кадравага механізму з'яўляецца павышэнне і абарона статуса творчага работніка. Еўрапейскія краіны

прымаюць меры для таго, каб творчыя работнікі карысталіся такім ж правамі, як і другім катэгорыям асобаў, якія працуюць па найму ці самастойна, у адносінах найму на працу і ўмоваў жыцця і працы. Асаблівая ўвага надаецца таму, каб творчым работнікам, якія працуюць не па найму, была ў разумных межах забяспечана абарона ў выглядзе гарантый даходаў і сацыяльнага забеспячэння.

Значнай праблемай з'яўляецца беспрацоўе сярод прадстаўнікоў творчых прафесій. Некаторыя з еўрапейскіх краін маюць станоўчы вопыт яе вырашэння шляхам перакваліфікацыі беспрацоўнай моладзі і асабаў, якія вяртаюцца да прафесійнай дзейнасці пасля перапынку.

Адным са складаючых арганізацыі працы з творчымі кадрамі з'яўляецца наяўнасць у многіх краінах сістэмы дзяржаўнай і прыватнай падтрымкі талентаў, распрацаванай сістэмы ўзнагарод, конкурсаў і творчых стыпендыяў, незалежнай і кампетэнтнай мастацкай крытыкі і г.д.

5. Паспяховае рэалізацыя культурнай палітыкі, эфектыўнае ўзаемадзеянне згаданых вышэй механізмаў немагчыма без інфармацыйнага забеспячэння. Інфармацыйны механізм – сукупнасць разнастайных інстытутаў, якія забяспечваюць збор, захаванне, апрацоўку і перадачу інфармацыі. Асноўнымі яго элементамі з'яўляецца улік, планаванне, справаздачнасць, кантроль, доступ да інфармацыі.

Збор інфармацыі заключаецца як ў вызначэнні комплексу дакументаў, якія ствараюцца ў дзейнасці разнастайных суб'ектаў культурнай палітыкі, што падлягаюць абавязковай рэгістрацыі і захаванню, так і ў правядзенні мерапрыемстваў па вывучэнню сацыяльна-культурнай сітуацыі пэўнай краіны, рэгіёна, супольнасці і п.т., правядзенні маніторынгу культурных запытаў насельніцтва, даследаванні актуальных праблем культурнага жыцця. На падставе атрыманай інфармацыі распрацоўваюцца нарматыўна-прававыя акты ў галіне культуры, разнастайныя комплексныя праграмы, мерапрыемствы па забеспячэнню развіцця галіны, уносяцца прапановы, рыхтуюцца аналітычныя матэрыялы, адбываецца планаванне.

Паспяховасць дадзенага механізму залежыць ад сістэматычнасці, апэратыўнасці, аб'ектыўнасці і дакладнай інтэрпрэтацыі атрыманай інфармацыі, колькасных і якасных паказчыкаў. Асновай яе апрацоўкі з'яўляецца сістэмны аналіз. Вынікам – разнастайныя базы дадзеных (статыстычныя, нарматыўныя і г.д.), культуралагічныя інфармацыйныя сістэмы, якія ствараюцца з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій, інфармацыйныя сеткі.

Інфармацыя з'яўляецца рэсурсам эфектыўнага кіравання. Эфектыўнае арганізацыя інфармацыйнага забеспячэння кіравання дазваляе якасна выпрацоўваць рашэнні, рэалізаваць базавыя функцыі стратэгічнага і бягучага кіравання (аналіз і прагноз сітуацыі, абмен інфармацыяй, планаванне і каардынацыя дзейнасці, кантроль за выкананнем рашэнняў і т.п.), здзяйсняць маніторынг сацыяльна-

культурнага стану грамадства, эфектыўна рэалізоўваць задачу культурнай бяспекі. Празрыстасць і даступнасць інфармацыі аб выпрацоўцы і прыняцці рашэнняў дазваляе здзяйсняць кантроль за дзейнасцю органаў дзяржаўнага кіравання.

Тэма 4 Мадэлі дзяржаўнай культурнай палітыкі

1. Сацыядынамічная і сацыястатычная мадэлі культурнай палітыкі
А. Моля.

2. Класіфікацыя М. Драгічавіч-Шэшчыч.

3. Тыпалогія М. Пахтэра і Ч. Лэнры.

4. Мадэлі А. Візанда.

5. Мадэлі, заснаваныя на прынцыпах фінансавання культуры.

1. А. Моль, прапаноўваючы ў якасці падставы для класіфікацыі сацыястатычныя і сацыядынамічныя характарыстыкі мадэляў культурнай палітыкі, адрозніваў наступныя яе групы: I. Сацыястатычная (папулісцкая; патэрналісцкая і эклектычная) і II. Сацыядынамічная.

Сацыястатычная мадэль апісвае ўстойлівыя мэты культурнай палітыкі і яе інстытуты. Сярод яе падвідаў папулісцкая («дэмагагічнай») палітыка, якая ставіць мэтай максімальнае задавальненне культурных патрэбаў найбольшага ліку людзей; у адпаведнасці з патэрналісцкай («дагматычнай») мадэллю, права і асноўныя каналы распаўсюджвання культурных каштоўнасцяў належаць пэўнай партыі, рэлігійнай плыні ці дзяржаве ў цэлым; задачай эклектычнай палітыкі з'яўляецца забеспячэнне кожнага чалавека індывідуальнай культурай, якая прадстаўляе сабой нескажонае адлюстраванне, «добраю» выбарку з больш агульнай гуманітарнай і гуманістычнай культуры.

Сацыядынамічная палітыка, у процівагу сацыястатычнай спрабуе адпавядаць бесперапыннаму працэсу змены культуры Сацыядынамічная культурная палітыка можа мець два напрамкі: прагрэсіўнае і кансерватыўнае. У першым выпадку суб'ект такой палітыкі імкнецца паскорыць, у другім – наадварот – запаволіць ход эвалюцыі культуры.

2. У канцэпцыі М. Драгічавіч-Шэшчыч ў якасці крытэрыю выдзялення мадэляў пакладзены, з аднаго боку, характар палітычнага ладу дзяржавы, з другога – месца дзяржавы і іншых актараў у рэалізацыі культурнай палітыкі. Уводзячы гэтыя два базавых крытэрыі, М. Драгічавіч-Шэшчыч атрымлівае чатыры мадэлі, якія прынцыпова адрозніваюцца паміж сабой.

Ліберальная культурная палітыка, асноватворная характарыстыка якой – прыватнае валоданне сродкамі вытворчасці і распаўсюджвання культурных тавараў. Рынак культурных тавараў адыгрывае тут вырашальную ролю. Цэнтральнае месца на ім належыць культурнай індустрыі і стандартызаваным культурным прадуктам, створаным для большасці членаў грамадства – аўдыторыі масавай

культуры. Роля прыватных фондаў з'яўляецца вырашальнай і для развіцця мастацтва.

Дзяржаўная бюракратычная або асветніцкая культурная палітыка. Яе неад'емная рыса – дамінаванне дзяржавы, якое з дапамогай апарата (заканадаўчага, палітычнага, ідэалагічнага) і фінансаў кантралюе сферу культуры. Такая мадэль была тыповай для сацыялістычных краін, дзе планаваліся не толькі матэрыяльныя і фінансавыя ўкладанні.

Нацыянальна-вызваленчая культурная палітыка. Яна найбольш тыповая для былых калоній, а таксама для дзяржаў Усходняй Еўропы. Асноўная яе рыса – развіццё або зацвярджэнне арыгінальных культурных традыцый, якія насаджаліся ў каланіяльны (ці ў сацыялістычны) перыяд. Гэта можа суправаджацца непрымманнем твораў мастацтва папярэдніх перыядаў, адмаўленнем культуры нацыянальных меншасцяў, альтэрнатыўнага і эксперыментальнага мастацтва.

Культурная палітыка пераходнага перыяду. Адметнай рысай падобнай палітыкі з'яўляецца тое, што ў яе рамках нават дэмакратычныя арыенціры рэалізуюцца праз структуры дзяржавы, не здольныя раптоўна адмовіцца ад камандна-бюракратычных метадаў. Гэта прыводзіць да супярэчлівым наступстваў: культурная палітыка часцей за ўсё ссоўваецца ў бок нацыяналізму, «закрывае» культуру ад цывілізаванага свету.

3. М. Пахтер і Ч. Лэндры прапануюць вылучаць пяць тыпаў культурнай палітыкі, іх падзел заснаваны на ацэнцы характару інструментальнага патэнцыялу культуры, атрыманага ў рамках кожнага канкрэтнага тыпу, а не на “ўнутраных пазіцыях культуры ці культурных інстытутаў”. Пры гэтым аўтары адзначаюць, што нярэдка сустракаюцца камбінацыі прадстаўленых пяці тыпаў.

Палітыка, заснаваная на ведах і занятасці. Культура – у асаблівасці, культурныя індустрыі – спрыяе вырашэнню праблемы занятасці, а дабаўленая вартасць у сучасных сферах інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій шмат у чым з'яўляецца следствам дзейнасці прадстаўнікоў творчых прафесій.

Іміджавая палітыка. Прызнаецца ролю культуры ў стварэнні яркіх вобразаў, неабходных для павышэння рэйтыngu і ажыццяўлення стратэгіі прасоўвання на міжнароднай арэне. Такая палітыка бывае вельмі эфектыўнай, але ў той жа час яна часам адзначана гігантаманіяй і грэбаннем праграмным зместам новаствараемых інстытутаў.

Палітыка арганізацыйнай мадэрнізацыі. Расходы на ўтрыманне грувасткай інфраструктуры культуры лічацца неапраўданымі, а арганізацыйная структура – няздольнай забяспечыць больш складанае шматканальнае фінансаванне, у прыватнасці, наладзіць сувязі з камерцыйным сектарам. У выніку уласна менеджэрская лінія пераважае над творчай.

Ахоўная палітыка. Яе задачы – ахова культурнай своеасаблівасці або разнастайнасці і абарона традыцыйных каштоўнасцяў ва ўмовах сучаснай масавай культуры.

Выкарыстанне культуры ў больш шырокіх кантэкстах. Зыходзіць з таго, што культура з'яўляецца рэсурсам мясцовага развіцця і кожная яе грань – няхай гэта будзе гісторыя, сучасныя падзеі або асаблівасці гарадской субкультуры, якія адлюстроўваюць мясцовы каларыт, – можа быць эфектыўна выкарыстана. Такі падыход імкнецца злучыць культурную праблематыку з палітыкай у самых розных галінах.

4. А. Візанд вылучае дзве асноўныя мадэлі развіцця культурнай палітыкі. Першая грунтуецца на традыцыйнай ідэі грамадскай падтрымкі мастацтва і культуры, другая – на рынкавай мадэлі. У Еўропе з канца ХХ ст. адбываўся рух ад першай мадэлі да другой. Некаторыя краіны вагаюцца паміж новымі тэндэнцыямі і традыцыйнымі ўяўленнямі.

Асноўнымі характарыстыкамі культурнай палітыкі грамадскай падтрымкі, на думку Візанда, з'яўляюцца:

- цікавасць ўлады сфакусаваная на традыцыйна галоўных інстытутах культуры, такіх, як музеі, тэатры, бібліятэкі і культурныя цэнтры, якія і атрымліваюць фінансаванне. Творчыя дзеячы часта выконваюць ролю місіянераў, якія нясуць «ісціну», а эксперыментальная культура лічыцца малазначнай.

- Галоўнай мэтай з'яўляецца забеспячэнне інстытуцыйнага балансу ў культуры і мастацтве, які падтрымліваецца плынямі, якія атрымалі прызнанне.

- Паколькі асноўнай крыніцай фінансавання лічыцца дзяржаўны бюджэт, неабходныя інструменты дзяржаўнага рэгулявання, у якасці такіх выступаюць планаванне і распрацоўка праграм.

- Палітыка, у асноўным, ажыццяўляецца на агульнанацыянальным узроўні; міжнародныя культурныя сувязі маюць месца толькі ў рамках дыпламатычных адносін.

- Для кантролю ўлада стварае усякага роду мастацкія саветы.

Рынкава арыентаваная мадэль культурнай палітыкі, на думку Візанда, характарызуецца наступнымі прынцыпамі:

- культура, як і іншыя сектары грамадскага жыцця, рэгулюецца рынкам.;

- палітыка у асноўным арыентавана на эканамічнае развіццё;

- традыцыйныя бар'еры паміж высокай культурай і масавай культурай становяцца неістотнымі;

- у аснове культурнай палітыкі – менеджмент культуры, які заснаваны на ідэях змяшанай культурнай эканомікі і камерцыйнага спонсарства;

- асаблівая ўвага надаецца развіццю культуры на мясцовым узроўні, хоць фактычна ўзмацняецца транснацыянальная палітыка, прыкладам чаго можа служыць Еўропа;

- важную ролю ў фарміраванні палітыкі адыгрывае культурная эліта, перш за ўсё, прадстаўнікі свету мастацтва, яе дзейнасць забяспечваюць эксперты-маркетологі і прадстаўнікі сферы бізнесу.

5. Еўрапейская група экспертаў вылучае чатыры мадэлі культурнай палітыкі. Базавым крытэрыем для адрознівання выступае прынцып фінансавання культурнай сферы, а не палітычныя асновы.

Амерыканская мадэль. Дзяржаўная ўлада ў адносінах з культурай бачыць сваю ролю, перш за ўсё, у прававым рэгуляванні. Характэрны ярка выражаны рынкавы падыход: установы культуры большую частку свайго даходу атрымліваюць ад прадастаўлення паслуг спажывецам. З іншага боку, значная доля фінансавання паступае ад прыватных спонсараў, фондаў і фізічных асоб.

Дэцэнтралізацыя. Мадэль дзейнічае, напрыклад, у Нямеччыне. Бюджэтнае фінансаванне ажыццяўляецца рэгіянальнымі і мясцовымі ўладамі. Цэнтр мае абмежаваную кампетэнцыю ў галіне культуры, удзельнічаючы ў дадзеным працэсе толькі ў якасці дадатковай крыніцы сродкаў. Палітыка ў сферы культуры, якая прымаецца і заканадаўча падтрымліваецца, уключае прыватнае фінансаванне нараўне з дзяржаўным і грамадскім.

Мадэль, заснаваная на прынцыпе «выцягнутай рукі» («the arms-length principle»). Дадзеная мадэль прынята ў Вялікабрытаніі, скандынаўскіх краінах, Канадзе. Урад, вызначаючы агульную суму датацый на культуру, не ўдзельнічае ў іх размеркаванні. Гэтую функцыю ажыццяўляюць незалежныя адміністрацыйныя органы, якія, у сваю чаргу, перадаюць права размеркавання фінансавых сродкаў адмысловым камітэтам і групам экспертаў. Падобная практыка закліканая «трымаць палітыкаў і бюракратаў на адлегласці «даўжыні рукі» ад працы па размеркаванні фінансавых сродкаў, а таксама адгароджваць дзеячаў мастацтва і ўстановы ад прамога палітычнага ціску ці незаконнай цензуры. Важным аспектам пры гэтым з'яўляецца поўная незалежнасць такіх экспертаў ад дзяржаўных структур.

Моцная адміністрацыя ў сферы культуры на цэнтральным узроўні. Адміністрацыя нясе прамыя выдаткі па падтрыманні культурнага развіцця; яна ж адыгрывае ролю сілы, якая падахвочвае і каардынуе сілы ў дзейнасці ўсіх партнёраў па культурнаму жыццю, у прыватнасці, рэгіянальных і мясцовых супольнасцяў. Але падтрымка і фінансаванне размяркоўваюцца не адвольна ў цішы кабінетаў, а на падставе меркаванняў спецыялізаваных камісій, у склад якіх уваходзяць эксперты і незалежныя спецыялісты.

Досыць цікавыя мадэлі культурнай палітыкі, заснаваныя на прынцыпах дзяржаўнага фінансавання сферы культуры прапанавалі даследчыкі Савета па мастацтве Канады Гары Х. Шартран і Клер Мак-Кафі.

Дзяржава-натхняльнік не занадта шчодро субсідуючы мастацтва напраму, стымулюе грамадства ўкладваць сродкі ў некамерцыйныя

арганізацыі культурнай сферы. Самым яркім прадстаўніком падобнай мадэлі прынята лічыць ЗША, дзе традыцыі свабоднага рынку садзейнічалі філантропіі, дзе ўрад «натхняе» донараў, няхай гэта будзе камерцыйны сектар, фонды або прыватныя асобы.

Прынята лічыць, што ў ЗША падатковыя льготы дзейнічаюць больш эфектыўна, чым дзе-небудзь у міжнароднай супольнасці. З іншага боку, палітыку «натхняльніка» адрознівае нестабільнасць, фінансаванне часцяком залежыць ад змены густу прыватных донараў і іх фінансавага становішча.

Дзяржава-«патрон» фінансуе культурную дзейнасць з дапамогай кіравання «на адлегласці выцягнутай рукі», вызначаючы толькі агульны ўзровень падтрымкі культуры і вылучаючы адпаведныя фінансавыя сродкі. Іх размеркаваннем займаюцца пасрэдніцкія арганізацыі, якія не залежаць ад урада і якія ўяўляюць сабой своеасаблівы «буфер» паміж цэнтральнай уладай і культурай. Класічным прыкладам дзяржавы-«патрона» з'яўляецца Вялікабрытанія.

У дзяржаве-«архітэктары» рашэнне аб падтрымцы культуры, памерах і адраснасці фінансавання прымаюць дзяржаўныя органы, часцей за ўсё – міністэрства культуры. Моцным бокам палітыкі «архітэктара» з'яўляецца стабільнае становішча дзеячаў культуры. З іншага боку, эканамічнае становішча работнікаў культуры залежыць ад сяброўства ў афіцыйных творчых саюзях, ператвараючы іх у свайго роду дзяржаўных служачых. Гарантыя доўгатэрміновага фінансавання, у сваю чаргу, можа стаць прычынай творчай стагнацыі. Да дзяржаў-«архітэктараў» звычайна адносяць Францыю. У гэтую ж групу, як мяркуюць канадскія даследнікі, з поўнай падставай можна ўключыць і СССР у ранні перыяд яго гісторыі.

Дзяржава-«інжынер». Як і «архітэктар», дзяржава-«інжынер» прымае рашэнне аб размеркаванні фінансавых рэсурсаў, іх атрымальніках і кантралюе мэтазгоднасць выдаткаў пры дапамозе адмысловых дзяржаўных органаў. Але творчая энергія творцы падпарадкавана ў дадзеным выпадку мэтам дзяржаўнай ідэалогіі. Адказам на татальнае адзяржаўленне культуры становіцца шырокае распаўсюджванне культуры «андэграўнду». Група краін, якія адносяцца да гэтага тыпу, адносна невялікая. Раней да яе адносілі ўсе краіны Усходняй Еўропы.

Тэма 5 Практычныя аспекты культурнай палітыкі

1. Культурная спадчына і турызм.
2. Музеі, бібліятэкі і архівы.
3. Выяўленчае і выканальніцкае мастацтва, тэатр і музыка.
4. Індустрыі культуры і сродкі масавай інфармацыі.
5. Адукацыя і прафесійная падрыхтоўка.

1. Культурная спадчына з'яўляецца часткай грамадства. Палітыка яе захавання мае даўнія традыцыі. У сучасных умовах акрамя асобных помнікаў матэрыяльнай спадчыны, ахове падлягаюць і ландшафты. Пры гэтым набывае папулярнасць думка аб тым, што архітэктурныя помнікі па магчымасці неабходна выкарыстоўваць як месцы для жыцця і работы. З мэтай стымулявання захавання архітэктурных помнікаў іх уладальнікам прадстаўляюцца датацыі і вызваленне ад падаткаў.

Практыка аховы спадчыны прадугледжвае стварэнне і вядзенне спецыяльных рэстраў помнікаў. Клопат аб архітэктурных помніках, манументах і іншых буйных аб'ектах культурнай спадчыны ў асобных краінах рэалізуецца праз спецыяльна створаныя грамадскія фонды.

Сфера матэрыяльнай спадчыны з'яўляецца адным з напрамкаў стварэння новых працоўных месцаў. Напрыклад, аднаўленне асобных частак будынкаў і іх аздабленне па даўніх тэхналогіях дае магчымасць выкарыстоўваць мясцовых рамеснікаў і майстроў народных традыцый.

Рэвіталізацыя архітэктурнай спадчыны прадугледжвае наступнае выкарыстанне будынкаў ў якасці вучэбных, культурных цэнтраў. Пры гэтым павінны ўлічвацца інтарэсы мясцовых жыхароў. Аднак рэстараны і магазіны з мэтай атрымання эканамічнай выгады звычайна працуюць па рэжыму, максімальна набліжанаму да патрэбаў турыстаў.

Увядзенне аб'ектаў культурнай спадчыны ў турыстычныя маршруты акрамя станоўчых бакоў нясе і пагрозу. Вялікія патокі турыстаў могуць негатыўна паўплываць на стан аб'ектаў. Неабходна захоўваць дух і атмасферу старажытных мясцовасцей. Нельга дазваляць турыстам іх знішчыць.

Турыстычны бізнес павінен максімальна выкарыстоўваць мясцовую рабочую сілу. А сувенірная прадукцыя засноўвацца на традыцыях народных промыслаў і рамёстваў.

2. У XX ст. у музейнай справе ўзнікла разуменне таго, што музейная калекцыя не павінна абавязкова складацца са значных твораў мастацтва. Сталі стварацца музеі з рэчаў, якія выкарыстоўваліся ў паўсядзённым жыцці яшчэ некалькі дзесяцігоддзяў назад. Для прыцягнення наведвальнікаў музеі пачалі выкарыстоўваць сродкі анімацыі і тэатралізацыі. Наведвальнікам стала прадстаўляцца магчымасць непасрэднага ўдзелу ў дзеянні. Істотныя змены ў дзейнасці музеяў адбыліся з развіццём новых інфармацыйных тэхналогій. Узніклі музеі, якія звяртаюцца да ўсіх пяці пачуццям, віртуальныя музеі, музеі-лабараторыі.

Развіццё музеяў патрабуе сродкаў не толькі на рэстаўрацыйныя работы, захаванне экспанатаў і іх публічную дэманстрацыю, але і для папаўнення калекцый. Для эфектыўнага вырашэння пытання фінансавання пры музеях ствараюцца фонды ахвяраванняў, адкрываюцца магазіны і кавярні. Для прыцягнення большай колькасці наведвальнікаў музеі змяняюць працоўны графік. Музеі таксама выступаюць як цэнтры захавання рамёстваў, даюць работу мастакам і

дэкаратарам. Пры некаторых музеях адкрываюцца тыпаграфіі і невялікія майстэрні.

Істотнай праблемай ў працы музеяў, бібліятэк і архіваў застаецца палітычная заангажаванасць. Тлумачэнне гісторыі ўвесь час змяняецца, таму музеі павінны ўвесь час пераглядаць і рабіць пераацэнку як экспазіцыі, так і экспанатаў, якія знаходзяцца на захоўванні. Яшчэ больш гэта актуальна ў дзейнасці архіваў. Са зменай палітычных рэжымаў значныя масівы інфармацыі былі расакрэчаны і сталі даступны даследчыкам. У той жа перад архівамі паўстаў новы выклік, звязаны з развіццём новых тэхналогій – захаванне такіх відаў дакументаў, як электронныя. Пры гэтым змяняецца і тэхналогія захавання і забеспячэння доступу да інфармацыі ў электронным выглядзе.

Задача захавання спадчыны датычыць і бібліятэк. Усе кнігі, якія там захоўваюцца, незалежна ад папулярнасці павінны быць захаваны. Істотным у дзейнасці бібліятэк з'яўляецца магчымасць папаўнення сваіх фондаў. Пашырана практыка мэтавага фінансавання набыцця новых кніг а таксама перадачы выдавецтвамі (аўтарамі) абавязковага бясплатнага экзэмпляра сваёй прадукцыі ў фонды нацыянальных бібліятэк. Адметнасць палітыкі ў бібліятэчнай справе з'яўляецца вядзенне на ўзроўні краіны каталога нацыянальных публікацыі.

У новых умовах бібліятэкі ператварыліся ў сацыяльна-культурныя цэнтры. Акрамя кніг яны захоўваюць аўдыёзапісы, электронныя дакументы, фарміруюць уласныя электронныя базы, прадстаўляюць доступ ў Інтэрнет і да баз дадзеных. Пры бібліятэках ствараюцца музеі і галерэі, дзейнічаюць культурныя цэнтры і дзіцячыя пакоі.

3. Выяўленчае мастацтва і літаратура маюць яскрава выражаную камерцыйную накіраванасць. Пры гэтым яны патрабуюць грамадскіх сродкаў для нармальнага функцыянавання. Шлях да поспеху доўгі і таму творцы вельмі часта працуюць у сумежных абласцях – выкладчыкамі, журналістамі, на тэлебачанні ці радыё. Гэта ўплывае на статус мастака ці пісьменніка як у сацыяльным сэнсе так і ў эканамічным. Для падтрымкі пачаткоўцаў у асобных краінах пашырана практыка выдзялення стыпендыі.

Адной з істотных праблем культурнай палітыкі, якая патрабуе вырашэння – падняцце статуса творчага работніка шляхам прадстаўлення падатковых ільгот і павышэння сацыяльнай абароны. Адным з магчымых механізмаў падтрымкі з'яўляецца выдзяленне сродкаў на заказ ў іх твораў. Гэта можа рэалізоўвацца як напрамую, так і праз галерэі і выдавецтвы. Сродкі прадстаўляюцца як у выглядзе пазык, ці іншым спосабам, які гарантуе іх зварот.

Для збыту і прэзентацыі работ непрызнаных мастакоў і пісьменнікаў ў асобных краінах ствараюцца некамерцыйныя структуры. У апошні час набыла папулярнасць такая форма збору сродкаў, як краўндфандынг.

Новым выклікам эпохі інфармацыйных тэхналогій стала захаванне аўтарскіх правоў.

У краінах Еўропы падтрымка тэатраў і канцэртных залаў складае ад 50 да 70 працэнтаў ад агульнага бюджэту. 10-15% прыходзіцца на спонсарскую дапамогу. Астатнія сродкі ўстановы зарабляюць самі продажам білетаў, атрыманнем ахвяраванняў, гастрольнай дзейнасцю, продажам тавараў.

Выканальніцкае мастацтва патрабуе доўгатэрміновага планавання, бо яно звязана з запрашэннем рэжысёраў, мастакоў, салістаў за некалькі сезонаў наперад. Загадзя неабходна планаваць рэкламныя кампаніі.

Сістэма выдзялення датацый патрабуе галоснасці прыняцця рашэнняў. Аднак дзяржаўнае фінансаванне залежыць ад змены эканамічнай сітуацыі і палітычных прыярэтытаў. У такіх умовах узрастае значэнне ахвяраванняў. Для іх акумуляцыі і кіравання ствараюцца спецыяльныя фонды.

Важнае значэнне мае падтрымка эксперыментальных пастацовак. На іх павінна накіроўвацца 10% усіх фондаў.

Ва ўмовах дзяржаўнага фінансавання праблемай з'яўляецца ўзаемаадносіны тэатральных калектываў і труп з дзяржавай. Адным з прынцыпаў культурнай палітыкі павінна быць наданне ім права самастойна фарміраваць кадравую, мастацкую і ўпраўленчую палітыку.

Перад органамі ўлады стаіць задача забеспячэнне разнастайнасці культурнага жыцця. З гэтай мэтай рэалізуюцца праграмы гастролей розных калектываў, спрыяльнага візавага рэжыму, стварэння новых нетрадыцыйных сцэнічных пляцовак для музыкантаў і акцёраў.

4. Як паказвае практыка, у індустрыі культуры валадарыць малы і сярэдні бізнес. Да гэтай сферы адносяцца кіна і тэлеіндустрыя, камерцыйныя тэатры і рыдэстанцыі, індустрыя гуказапісу, кнігавыданне, ювелірная справа, рэстаранны бізнес, індустрыя моды, газеты і часопісы, рэклама, рамёствы. Як і любая іншая галіна вытворчасці, індустрыя культуры патрабуе спрыяльнага бізнес-асяроддзя, пастаяннага прытоку талентаў. Індустрыі культуры складаюць частку культурнага іміджу нацыі таму іх нельга пакідаць сам-насам з рыначнай стыхіяй. Культурная палітыка адносна іх павінна ствараць падатковыя ільготы, пры гэтым не закранаючы законаў свабоднай канкурэнцыі. Да іх адносяцца гранты на падрыхтоўку да здымак фільма, вызваленне кнігавыдання і кнігагандлю ад выплаты падатку на дабаўленую вартасць і падатку з абароту.

У сілах дзяржавы аказаць дапамогу з адкрыццём сваёй справы праз выдзяленне пазыкі на закупку абсталявання і першасныя выдаткі, прадстаўленне ільготаў па арэндзе памяшканняў ці выдзяленне яго бясплатна, абвясчэнне “падатковых канікул” для крытычных перыядаў развіцця новай справы.

Важнай з'яўляецца падтрымка індустрыі культуры на мясцовым узроўні. Стварэнне і развіццё прадпрымальніцтва ў сферы культуры ў

дэпрэсіўных мясцовасцях спрыяе станоўчым зменам. Новыя праекты не толькі робяць пэўную мясцовасць больш прывабнай, яны ствараюць новыя рабочыя месцы, уносяць ажыўленне ў мясцовую эканоміку. За імі часта ідуць турызм і сфера абслугоўвання. Прадпрыемствы індустрыі культуры часта займаюцца аднаўленнем закінутых будынкаў, развіццём прылеглай інфраструктуры.

Значныя змены ў гэтай галіне адбыліся з развіццём новых тэхналогій. Электронная перадача дадзеных, камп'ютарны дызайн, графічныя праграмы, камп'ютарныя гульні сталі таксама сферай творчых індустрыяў. Побач з гэтым камп'ютарныя тэхналогіі далі вытворцу прамы доступ на рынак, здзейснілі пераварот у працэсе вытворчасці, значна скарацілі яго і ўкаранілі новую сістэму збыту. Інтэрнет даў магчымасць аддаленай працы, істотна скараціўшы транспартныя выдаткі. Аўтары атрымалі магчымасць выдаваць свае творы ў выглядзе электронных публікацый.

У сучасных умовах асобная ўвага ў культурнай палітыцы надаецца свабодзе СМІ. Перад ўрадам стаіць задача выбудоўваць сваю палітыку так, каб існаваў плюралізм меркаванняў. Пашырана практыка квотаў ў вясчаннях, што накіравана на забеспячэнне яго якасці і разнастайнасці.

5. Важным складнікам культурнай палітыкі з'яўляецца адукацыя. Урады вырашаюць два пытанні: як арганізаваць адукацыю насельніцтва для таго, каб яно магло атрымаць задавальненне ад культурнага жыцця і ўдзельнічаць у ім ў поўнай меры, і як развіць адукацыю, накіраваную на тое, каб пэўная колькасць людзей маглі здзяйсняць сваю прафесійную дзейнасць і будаваць кар'еру ў сферы культуры. У культурнай палітыцы прадугледжваецца заахвочванне выкладання культурных дысцыплін да дасягнення самага высокага прафесійнага ўзроўню.

Праграмы і праекты ў сферы адукацыі прадугледжваюць магчымасць яе атрымання ў сталым узросце, уключэння ў сваю сферу меншасцей і асобаў, адарваных ад грамадства.

Перад мясцовымі чыноўнікамі аддзелаў адукацыі стаіць задача дапамогі агульнаадукацыйным школам у пошуку і наладжванні кантактаў з людзьмі творчых прафесій.

Развіццё спецыяльнай адукацыі ў апошні час накіравана на ўніфікацыю ва ўсіх краінах еўрапейскага рэгіёна. Асноўная мэта – прадстаўленне магчымасці працягнуць адукацыю ў іншай краіне. Але нельга забываць на тое, што мясцовыя ўніверсітэты і нацыянальныя акадэміі адыгрываюць асаблівую ролю ў захаванні культурнай спадчыны і традыцый

Тэма 6 Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін

1. Праблемы правядзення параўнання.

2. Наяўнасць палітычных дакументаў і праграм па культурнай палітыцы.

3. Асаблівасці дзяржаўных структур кіравання пытаннямі культуры.

4. Ключавыя элементы нацыянальных культурных палітык.

1. Пры правядзенні параўнання дадзеных па розных краінах узнікаюць праблемы колькасных і якасных параўнанняў, статыстычнага і дынамічнага аспектаў параўнання. Неабходна памятаць аб уплыве на атрыманыя дадзеныя нацыянальных традыцый. Ад краіны да краіны і з цягам часу могуць значна мяняцца крыніцы атрымання дадзеных, мэты, для якой яны былі сабраны, крытэрыі, якія выкарыстоўваліся пры іх зборы, метады збору, а таксама крытэрыі іх кадыравання (разбіўкі на катэгорыі і надання лічбавага значэння). Акрамя гэтага выбар індэкатараў і індэксаў адбываецца пад уплывам каштоўнасцей арыентацый даследчыка, што прыводзіць да скажэння атрыманых эмпірычных дадзеных і у выніку да недакладнасці ў вывадах.

Асаблівую складанасць для даследчыка прадстаўляе атрыманне доступу да параўнаўчых базаў дадзеных, дасягненне ўзгодненасці па канцэптuallyнай і функцыянальнай эквівалентнасці і параметрам даследавання, адбор найбольш паказальных лічбаў і параметраў, якія найбольш поўна адлюстроўваюць праблему, з'яўляюцца дыягнастычнымі. Дадаючы метады патрабуе карэктнасці пры правядзенні параўнання – сінхранізацыі (аднолькавы год, сфера культуры, узрост насельніцтва і г.д.), выкарыстання дадзеных, якія атрыманы з выкарыстаннем адной метадыкі падліку. Паспяховае выкарыстанне метаду патрабуе добрых ведаў розных культурных кантэкстаў, разумення іншых культур і працэсаў іх даследавання.

Яскравым прыкладам можа служыць статыстыка выдаткаў дзяржбюджэту на культуру. У Вялікабрытаніі ў падлік гэтых выдаткаў не ўключаюцца выдаткі на падтрымку публічных бібліятэк. Адрозненні назіраюцца і пры падліку чытацкай актыўнасці. У Беларусі статыстыка вядзецца шляхам падліку кнігавыдач на аднаго чытача, у большасці краін Еўропы – кнігавыдач на душу насельніцтва.

У выніку параўнанне дадзеных па адной і той жа праблеме можа быць неэфектыўным, калі не ўводзячым у зман. Колькасныя дадзеныя могуць увайсці ў афіцыйныя дэбаты па культурнай палітыцы, цытавацца на працягу гадоў без верыфікацыі крыніцы і праверкі яе надзейнасці.

Насуперак істотнаму прагрэсу ў развіцці на высокім узроўні гарманізацыі міжнародных дадзеных, – чым займаецца, напрыклад, агенцтва Еўрастат – якое мае тэндэнцыю да стварэння ўражання беспраблемнага параўнання колькасных параметраў, спробы транснацыянальных параўнанняў па-ранейшаму недастаткова эфектыўныя з-за адсутнасці агульнага разумення асноўнай канцэпцыі і

сацыяльнага кантэксту, у якім ляжыць феномен, які даследуецца. З гэтым звязана праблема інтэрпрэтацыі, сутнасць яе ў тым, што існуе множнасць сэнсаў аднаго і таго ж феномена. У кожнай краіне можа быць свая трактоўка аднаго і таго ж паняцця (напрыклад, сфера культуры, установа культуры, работнік культуры, беспрацоўны і т.п.).

2. У 2013 г. Міжнародная федэрацыя саветаў па культуры і агенцтваў культуры (IFACA) сабрала і прааналізавала звесткі аб культурнай палітыцы і структурах кіравання галіною. З 213 краін і рэгіёнаў, пералічаных у базе дадзеных толькі 73 мелі ці распрацоўвалі асобныя дакументы па культурнай палітыцы. Так 41 краіна мела дакумент аб культурнай палітыцы (10 з якіх былі апублікаваныя да 2000 года), сем – нацыянальныя культурныя стратэгіі, планы або праграмы, восем – праекты культурнай палітыкі (у некаторых выпадках распрацаваныя але не ўведзеныя ў практыку), чатыры – планы культурнага развіцця, дзве – прынцыпы культурнай палітыкі. У 11 краінах культурная палітыка знаходзілася ў стадыі распрацоўкі. Многія іншыя краіны мелі дырэктыўныя або іншыя стратэгічныя дакументы ў сферы культуры.

Культурныя дырэктыўныя дакументы адрозніваюцца па форме і тэрміну дзеяння. Найстарэйшымі з'яўляюцца дакументы аб Культурная палітыцы Малайзіі (1971), Белая кніга па мастацтве, культуры і спадчыне Паўднёвай Афрыкі (1996), дакументы па культурнай палітыцы Эфіопіі, Мазамбіку і Танзаніі (1997). Швецыя распрацавала дакументы па культурнай палітыцы ў 1974 годзе, у 2009 г. ён быў перагледжаны. У 1996 г. свой дакумент распрацавала Папуа-Новая Гвінея і з 2010 г. ён знаходзіўся ў стадыі перагляду.

Дакументы па культурнай палітыцы ў 2014 г. рыхтавалі Антыгуа & Барбуда, Беліз, Камбоджа, Коста-Рыка, Грэнада, Ісландыя, Кірыбаці, Самоа, Сэнт-Вінсэнт і Грэнадыны, Сурынам і Кайманавы астравы (апошнія з 2003 года), Мансэрат, Трынідад і Табага.

Калі разглядаць па рэгіёнах, то наяўныя 73 дакументы размяркоўваюцца наступным чынам: Афрыка – 27, Амерыка і Карыбскія астравы – 21, Еўропа – 13, Азія – 7, Аўстралія, Новая Зеландыя і Ціхі акіяны – 5.

У 37 краінах і рэгіёнах былі грамадскія кансультацыі або ініцыятывы грамадства ў дачыненні да культурнай палітыкі. Некаторыя з гэтых краін не распрацавалі асобных дакументаў па палітыцы ў галіне культуры, а ў некаторых краінах грамадскія кансультацыі з'яўляліся часткай працэсу распрацоўкі.

3. Толькі каля чвэрці краін і рэгіёнаў (57) мелі Міністэрства культуры (у 2014 г. было створана міністэрства культуры Чылі і Сальвадоры). У тым ліку Міністэрства культурнага развіцця Выспаў Кука, Міністэрства культуры і франкафоніі Берага Слановай Косткі, Міністэрства па справах культуры Бангладэш, Міністэрства па справах культуры Ліхтэнштэйна і Міністэрству культуры і ісламскай

арыентацыі Ірана. У адной краіне існавала міністэрства па мастацтве (Аўстралія), у сямі краінах – міністэрства мастацтваў і культуры (Камбоджа, Камерун, Дэмакратычная Рэспубліка Конга (ДРК), Маўрыкій, Шры-Ланка, Таго і Міністэрства мастацтваў і мультыкультуралізма Трынідада і Табага), а ў 12 краінах – Міністэрства мастацтва і іншых сектараў (Аўстрыя, Цэнтральна-Афрыканская Рэспубліка, Рэспубліка Конга, Фіджы, Габон, Гана, Гвінея, Кенія, Мальдывы, Катар, Сейшэльскія выспы і Замбія).

У 93 краінах Міністэрства культуры было спалучана з некалькімі іншымі сектарамі – спортам (у 33), турызмам (24), моладзю (22), адукацыяй (17), спадчынай (7), інфармацыяй (7), сродкамі масавай інфармацыі (4), навукай (4), сувяззю (3), грамадзянскай авіяцыяй (3), развіццём супольнасці (3) навакольным асяроддзем (2) і адным з наступных дзеянняў: справы абшчыны, супольнасць, новыя інфармацыйныя тэхналогіі, нацыянальная служба, рамёствах, справядлівасць, сацыяльнае развіццё, грамадзянская супольнасць, дзікая прырода, сям'я, чалавечыя рэсурсы, федэральныя і парламенцкія справы, органы мясцовага самакіравання, справы жанчын, прырода, нацыянальная арыентацыя, гендэрныя пытанні, універсітэты, вышэйшая адукацыя, навучанне, абарона помнікаў, унутраныя справы, тэлебачанне і радыёвяшчанне. Акрамя таго, Сэнт-Люсія мела Міністэрства турызму, культурная спадчына і творчых індустрый і Канада Дэпартамент канадскай спадчыны. У дадатак да гэтага Інданэзія мела Міністэрства адукацыі і культуры і Міністэрства турызму і крэатыўнай эканомікі.

У 41 краінах не існавала якога-небудзь канкрэтнага міністэрства культуры, і ў шасці з гэтых краін самы высокі органам у культурнай палітыцы з'яўляўся Савет па культуры/мастацтвам, пяць мелі дзяржаўны дэпартамент (эквівалент міністэрства ў некаторых краінах), пяць – пост сакратара па культуры, шэсць – дзяржаўную ўстанову, нацыянальную культурную ўстанову або нацыянальную камісію, адна – намесніка міністра па справах культуры і адна – федэральны офіс.

У 14 краінах не існавала якога-небудзь канкрэтнага міністэрства або нацыянальнага бюро ці аддзела па пытаннях культуры ў іншай форме, якое б кіравала справамі культуры (Ангілья, Бельгія, Каморскія Астравы, Эрытрэя, Венгрыя, Кірыбаці, Маршалавы выспы, Фэдэратыўныя Штаты Мікранэзіі, Манака, Монтсеррат, Науру, Новая Каледонія, Сурынам, Уганда). Па дзвюх краінах інфармацыя адсутнічала.

Згодна базы даных кантактаў IFACCA, у 84 краінах ў 2013 г. мелі структуры тыпу “на адлегласці выцягнутай рукі” – Савет па мастацтву/культуры, – які меў значную адказнасць за падтрымку мастацтва.

4. У той час як вызначэнне ключавых элементаў нацыянальнай культурнай палітыкі не з'яўляецца лёгкай задачай, можна вызначыць агульныя тэмы. Праведзены аналіз выявіў наступныя прыярытэты

палітыкі (у парадку адсотка краін і рэгіёнаў, у якіх згадваюцца элемент, працэнты прыблізныя):

Захаванне, развіццё і захаванне культурнай спадчыны і памяці (80%, у тым ліку і «калектыўнае кіраванне культурнай спадчынай» ў Балівіі);

развіццё мастацтва, прасоўванне і падтрымка (у тым ліку і «творчасць») (60%);

творчая і культурныя індустрыі, крэатыўная эканоміка (49%);

інфраструктура і культурныя ўстановы (41%);

міжнароднае садзейнічанне, супрацоўніцтва і абмен (41%);

мастацкая адукацыя (30%);

доступ і/або ўдзел (27%);

культурная разнастайнасць і культурныя меншасці (26%);

нацыянальная і культурная ідэнтычнасць (24%);

культура і развіццё (23%);

даследаванні і дакументацыя (19%);

тэхналогія і аблічбоўка (у тым ліку і новых сродкаў масавай інфармацыі) (17%);

навучанне і нарошчванне патэнцыялу (17%);

турызм (16%);

традыцыі (16%) і каштоўнасці (12%);

мова (14%);

заканадаўства (9%), аўтарскае права (9%), сацыяльнае ўключэнне (8%), маладыя людзі (7%), навакольнае асяроддзе (7%), СМІ (6%), дэцэнтралізацыі (6%), дзяржаўна-прыватнае партнёрства (6%), культурная дэмакратыя (5%).

Большасць з пералічаных краін мелі нейкае заканадаўства ў сферы культуры, якое вар'іравалася ад законаў аб культуры і спадчыне да законаў, датычных асобных сектараў культуры. Было некалькі краін, якія не мелі заканадаўства ў культуры.

Многія краіны праводзілі даследаванні аб эканамічным уздзеянні творчых індустрыяў. Каля 60 краін мелі пэўны аддзел, агенцтва, палітыку ці план, які меў дачыненне да творчай і/або культурнай індустрыі.

3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

3.1 Тэматыка і метадычныя парады па падрыхтоўцы да семінарскіх заняткаў

Семінар 1. Практычныя аспекты культурнай палітыкі

Пытанні для абмеркавання:

1. Асноўныя канцэпцыі культурнай палітыкі.
2. Мэты, прынцыпы, механізмы рэалізацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі.
3. Класіфікацыя мадэляў культурных палітык на падставе ступені ўдзелу дзяржавы (і іншых актараў) у рэгуляванні сферы культуры.
4. Суб'екты культурнай палітыкі і іх паўнамоцтвы.

Тэмы рэфератаў:

1. Канцэпцыя культурнай палітыкі М. Драгічавіч-Шэшчыч.
2. Канцэпцыя культурнай палітыкі ў сучаснай расійскай навуцы.
3. Канцэпцыя культурнай палітыкі ў даследаваннях амерыканскіх навукоўцаў.
4. Дзяржава і культура ў творах А. Грамшы.
5. Канцэпцыя культурнай палітыкі Т. Бенета.

Літаратура:

1. Бурмистрова Ю. Ю. Формирование научных представлений о культуре и культурной политике в классических социологических теориях / Ю. Ю. Бурмистрова // Научный диалог. – 2013. – № 1(13) : История. Социология. Экономика. – С. 154–175. URL: <http://www.cultpol.ru/статьи/>
2. Востряков Л.Е. Культурная политика в странах Западной Европы и Америки: рыночная и патерналистская модели // SuperInf.ru [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=3500
3. Востряков Л.Е. Культурная политика: концепции, понятия, модели. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/analytics/80.html>
4. Драгичевич-Шешич М. Перспективы культурного развития: новые модели общей культурной политики. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.ifarcom.ru/files/Monitoring/dragisevic_cult_development.pdf
5. Кривашэй, Д.А. Культурная палітыка краін Еўропы: параўнаўчы аналіз мэт і задач / Д.А. Кривашэй // Известия Национальной академии наук Беларуси. Серия гуманитарных наук. – 2006. – №5. – Часть 1. – С. 79-81.
6. Кривашэй, Д.А. Культурная палітыка як адна са сфер дзяржаўнай палітыкі / Д.А. Кривашэй // Научные труды Академии управления при Президенте Республики Беларусь. – 2006. – Вып. 8. – Минск: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь. – С. 511–523.
7. Кривашэй, Д.А. Механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі краін Еўропы / Д.А. Кривашэй // Веснік Брэсцкага універсітэта. Серыя гуманітарных і грамадскіх навук. – 2008. – № 2. – С. 3-9.

8. Фуко М. Правительствоность (идея государственного интереса и его генезис). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.ruthenia.ru/logos/number/39/01.pdf>
9. Законодательная и управленческая практика сохранения и использования недвижимых объектов культурного и природного наследия за рубежом // Зарубежное законодательство в области сохранения культурного и природного наследия (Информационный сборник) / Сост.: Онуфриенко, Г.Ф. [и др.]. – М. : Институт Наследия, 1999. – С. 41-44. URL: http://old.duma.tomsk.ru/files2/8283_Zarub.zakon-vo..pdf

Семинар 2. Стратегичныя дилеммы культурной палітыкі

Абмеркаванне кнігі: Матарасо Франсуа, Лэндри Чарльз. Как удержать равновесие? Двадцать одна дилемма культурной политики // Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры. Сборник материалов. Составители: Е.И.Кузьмич, В.Р.Фирсов. – М.: «Издательство Либерей», 2002. – С. 123-148.

Пытанні для абмеркавання:

1. Неабходнасць увядзення дилем культурной палітыкі; вызначэнне дакладных межаў культурной палітыкі.
2. Дылемы практычнага ўвасаблення палітыкі ў галіне культуры.
3. Дылемы ажыццяўлення ў жыцці культурной палітыкі ў мэтах развіцця грамадства.
4. Дылемы культурай палітыкі з пункту гледжання эканамічнага развіцця.
5. Дылемы ў галіне кіравання культурай.

Семинар 3. Культурная палітыка ў Расійскай Федэрацыі

Пытанні для абмеркавання:

1. Гісторыя культурной палітыкі ў Расіі.
2. Культурная палітыка ў асноўных федэральных і галіновых заканадаўчых актах Расійскай Федэрацыі.
3. Органы і механізмы кіравання сферай культуры. Дэцэнтралізацыя.
4. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны народаў Расіі.
5. Фінансаванне культуры.
6. Знешняя культурная палітыка Расіі.

Тэмы рэфератаў:

1. Нацыянальна-культурныя аўтаноміі і нацыянальна-культурныя цэнтры – вядучыя суб'екты дзяржаўнай нацыянальнай культурнай палітыкі.
2. Развіццё культурных індустрыі ў буйных гарадах Расіі.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 14th edition 2013. COUNTRY PROFILE. Russian Federation [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Болотнова, А.А. Внешняя культурная политика России и Франции на современном этапе (сравнительный анализ): дисс. ... канд. полит. наук: 23.00.04 / А.А. Болотнова. – Москва, 205. – 197 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/2234927/> Скачивание после регистрации.
3. Боргоякова Т.В. Российский и зарубежный опыт сохранения историко-культурного наследия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL:http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2009/VSF_NEW200904121311/VSF_NEW200904121311_P_008.htm
4. Жидков, В.С. Культурная политика России / В.С. Жидков. К.Б. Соколов. – М.: Академический проект: Изд. сервис, 2001. – 591 с.
5. Литвина Л.П. Благотворительность в современной России // Панорама культурной жизни Российской Федерации. – Информ. сб. – Вып.3. – М., изд. РГБ, 2001. – С.2-19.
6. Мартыненко, И.Э. Международная и национальные правовые системы охраны историко-культурного наследия государств-участников СНГ: учебн. пособие / И.Э. Мартыненко. – Москва: ИКД «Зерцало-М», 2012. – 943 с.
7. Основы государственной культурной политики Российской Федерации: Утверждены Указом Президента Российской Федерации от 24 декабря 2014 г. № 808 URL: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d526bc0d7d43e934f4.pdf>
8. Романова, В. В., Мацкевич, А. В. Бюджетные расходы в сфере культуры и кинематографии: анализ состояния и динамики. Вып. 2 / Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики»; Ин-т управления гос. ресурсами; под ред. Б. Л. Рудника. — М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 71 с. URL: https://www.hse.ru/mirror/pubs/lib/data/access/ram/ticket/34/15088330196f83d12798cf41e026fd882fe2a54232/kult_2014-text.pdf
9. Советников, О. В. Эволюция концептуальных основ внешней культурной политики России (2000-2014 гг.) / О.В. Советникова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2015. No 1 (51): в 2-х ч. Ч. I. С. 189-191. URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-292X_2015_1-1_53.pdf
10. Стихин, А.Е. Прикладные аспекты формирования и реализации «мягкой силы» России / А.Е. Стихин // Эндиси. Аналитический бюллетень. Научные доклады Института стратегических исследований. – 2016. – №1. – С. 115-132. URL: https://mgimo.ru/library/publications/prikladnye_aspekty_formirovaniya_i_realizatsii_quot_t_myagkoy_sily_quot_rossii/.
11. Стратегия государственной культурной политики на период до 2030 года: Утверждена распор. Правительства Рос. Федерации, № 326-р, 29 февр. 2016 г. URL: government.ru/media/files/AsA9RAyYVAJnoBuKgH0qEJA9IxP7f2xm.pdf

Семинар 4. Культурная палітыка ў Французскай Рэспубліцы

Пытанні для абмеркавання:

1. Станаўленне культурнай палітыкі Французскай Рэспублікі.
2. Структура кіравання сферай культуры ў Францыі.
3. Фінансаванне устаноў культуры і мастацтва.
4. Заканадаўчая база культурнай палітыкі.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Палітыка франкафоніі ў эпоху глабалізацыі.
7. Мэты знешняй палітыкі Францыі ў галіне культуры.

Тэмы рэфератаў:

1. Захаванне нацыянальнай ідэнтычнасці як мэта нацыянальнай культурнай палітыкі Французскай Рэспублікі.
2. Пратэкцыянізм Урада Францыі ў дачыненні да нацыянальнага кінематографа, музыкі і тэатра.
3. Еўрапейскія аспекты культурнай палітыкі Францыі.
4. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Францыі ў сферы культуры.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. France URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Lescure, P. Mission «Acte II de l'exception culturelle»: Contribution aux politiques culturelles à l'ère numérique. Volume 1. / P. Lescure – 2013. – 486 p. URL: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/67145/514833/file/Rapport%20Lescure%20498.pdf>.
3. Ивченкова, А.В. Специальные налоги – дополнительный ресурс финансирования культуры и искусства (опыт Франции) / А.В. Ивченкова, Е.А. Хаунина // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и перспективы. Сборник статей / Отв. ред. Г.М. Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014. – С. 127-138. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf.
4. Косенко, С. Культурная политика как атрибут «мягкого могущества» Франции / С. Косенко // Власть. – 2012. – С. 22-28. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/kulturnaya-politika-kak-atribut-myagkogo-moguschestva-frantsii>.
5. Косенко, С.И. Европейские параметры современной культурной политики Франции: автореф. дисс. ... канд. полит. наук: 23.00.02 / С.И. Косенко. – Москва, 2007. – 23 с. URL: <http://cheloveknauka.com/v/79539/a#?page=1>
6. Можина, В.А. Государственная политика Франции в области культуры в 1960-70-е годы: автореф. дисс. ... канд. ист. наук: 07.00.03 / В.А. Можина. – Брянск, 2012. – 20 с. URL: <http://cheloveknauka.com/v/19915/a#?page=1>
7. Морозова, Геля. Демократизация культуры во Франции: политика, которая провалилась? / Геля Морозова // Артгид [Электронный ресурс]. – 11.07.2014. – Режим доступа: <http://www.artguide.com/posts/629-diemokratizatsiia-kulturny-vo-frantsii-politika-kotoraia-provalilas>

Семінар 5. Культурная палітыка ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германія

Пытанні для абмеркавання:

1. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі.
2. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры.
3. Фінансаванне культуры.
4. Правое рэгуляванне.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Знешняя культурная палітыка Германіі.

Тэмы рэфератаў:

1. Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі Федэратыўнай Рэспублікі Германіі.
2. Роля арганізацый трэцяга сектара ў культурнай палітыцы Германіі.
3. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў сферы культуры.
4. Творчыя індустрыі Германіі: праграмы развіцця і партнёрства.

Літаратура:

1. The Culture and media policy of the German Federal Government / The Federal Government Commission for Culture and the Media. Ed. by the Press Office of the BKM. – 2014. URL: http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/BKM/2014-11-06-english-summary.pdf?__blob=publicationFile&v=1.
2. Beyme von, Klaus. Kulturpolitik in Deutschland. Von der Staatsförderung zur Kreativwirtschaft / Klaus von Beyme. – Wiesbaden: Springer VS, 2012. – 298 s.
3. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. Germany (<http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>)
4. Дудкина Е.А. «Сильная рука» государства: культурная политика Германии 2000-х (на примере функционирования театров) // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и перспективы. Сборник статей / Отв. ред. Г.М. Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014. – С. 39-54. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf
5. Карнаухова, Е.Е. Изменение стратегии внешней культурной и языковой политики Германии на современном этапе / Е.Е. Карнаухова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2012. – № 1-2. – С. 374-379. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/izmenenie-strategii-vneshney-kulturnoy-i-yazykovoy-politiki-germanii-na-sovremennom-etape>.
6. Кривашэй, Д.А. Сучасная культурная палітыка Германіі / Д.А. Кривашэй // Актуальные проблемы германской истории, политики, экономики, культуры: материалы Междунар. науч.конф., Брест, 12 – 14 окт. 2006 г. / Брестский гос. техн. ун-т; редкол.: М.Стрелец [и др.]. – Брест, 2006. – С. 149 - 153.
7. Кривашэй, Д.А. Федэральная культурная палітыка Германіі: вопыт апошняга трыццацігоддзя / Д.А. Кривашэй // Актуальные проблемы германской истории, политики, экономики, культуры: материалы Междунар. науч.конф., Брест, 14 – 16 окт. 2004 г. / Брестский гос. техн. ун-т; редкол.: М.Стрелец [и др.]. – Брест, 2004. -- С. 132 – 136.

Семінар 6. Культурная палітыка ў Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі

Пытанні для абмеркавання:

1. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі Злучанага Каралеўства.
2. Органы кіравання сферай культуры. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі сістэмы кіравання.
3. Прынцып фінансавання устаноў культуры Злучанага Каралеўства. Мадэлі фандрайзінга.
4. Асаблівасці прававога рэгулявання.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыі.
7. Культурная дыпламатыя Злучанага Каралеўства.

Тэмы рэфератаў:

1. Нацыянальная латарэя і яе роля ў фінансаванні абнаўлення матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры і мастацтва Вялікабрытаніі.
2. Фінансаванне Брытанскім Саветам міжнародных некамерцыйных праектаў у галіне культуры, мастацтва і адукацыі.
4. Савет па справах мастацтваў Вялікабрытаніі і яго роля ў фінансаванні ўстаноў культуры і мастацтва.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 12th edition 2011. COUNTRY PROFILE. UNITED KINGDOM [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Grant-in-Aid and Lottery distribution annual report and accounts 2014/15 / Arts Council England. – 2015. – 140 p. URL:<http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/ACE-Annual-Report-201415.pdf>
3. Great art and culture for everyone. 10-year strategic framework. 2010-2020. 2ed edition. Revised 2013 / Arts Council England. – 2013. – 65 p. URL: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/Great_art_and_culture_for_everyone.pdf
4. The Culture White Paper / Department for Culture, Media & Sport. March 2016. [Electronic source] – 23 March 2016 – Mode of access: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/510799/DC_MS_Arts_and_Culture_White_Paper_Accessible_version.pdf
5. Аллахвердиева, Н. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга в Великобритании / Н. Аллахвердиева, Л. Кузовникова, И. Лаврухина, В. Сорокин, Г. Фирсов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/issledovania.html/britain.html>
6. Захарова, Ю. Британский Совет и культурная дипломатия Великобритании / Ю. Захарова // Международные гуманитарные связи. Ежеквартальная студенческая научная конференция [Электронный ресурс]. –

02.03.2015. – Режим доступа: <http://mgs.org.ru/2015/03/британский-совет-и-культурная-диплом/>

7. Пошук публікацій па сайту па тыпу публікацыі «policy papers» і сферы палітыкі «Arts and culture» [https://www.gov.uk/government/publications?keywords=&publication_filter_option=policy-papers&topics\[\]=arts-and-culture&departments\[\]=all&official_document_status=all&world_locations\[\]=all&from_date=&to_date=](https://www.gov.uk/government/publications?keywords=&publication_filter_option=policy-papers&topics[]=arts-and-culture&departments[]=all&official_document_status=all&world_locations[]=all&from_date=&to_date=)

8. Прокопенко, Л. Досвід державного управління у сфері збереження культурної спадщини в краінах ЭС / Л. Прокопенко, К. Гевель [Электронный ресурс]. – 2012 – Режим доступа: http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01%2812%29/12pllksk.pdf (Опыт Польши и Великобритании).

9. Сайт Art Council England URL: <http://www.artscouncil.org.uk/>

10. Сайт Брытанскага Савета (British Council) URL: <http://www.britishcouncil.org/home>

11. Сайт Дэпартаменту па культуры, СМІ і спорту Злучанага Каралеўства (Department for Culture, Media and Sport UK) URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>

Семінар 7. Культурная палітыка ў Злучаных Штатах Амерыкі

Пытанні для абмеркавання:

1. Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі ў ЗША.
2. Дзеючая мадэль культурнай палітыкі: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці.
3. Асноўныя крыніцы фінансавання сферы культуры. Гранты і філянтрапічнай дзейнасць.
4. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыі. Развіццё камерцыйнага сектара мастацтваў.
5. Знешняя культурная палітыка ЗША.

Тэмы рэфератаў:

1. Асноўныя элементы сучаснай культурнай палітыкі ЗША.
2. Культурная дэмакратыя і яе рэалізацыя ў ЗША.
3. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай у ЗША.
4. Развіццё індустрыі культуры ў ЗША.
5. Культурная дыпламатыя ЗША і палітыка «мягкай сілы».

Літаратура:

1. Art works for America. Strategic Plan, FY 2014-2018 / The National Endowment For The Arts. – 2014. – 29 p. URL: <http://arts.gov/sites/default/files/NEAStrategicPlan2014-2018.pdf>
2. Clotfelter, Charles T. Government Policy Toward Art Museums in the United State / Charles T. Clotfelter // The Economics of Art Museums: ed. by M. Feldstein. – Chicago: University of Chicago Press. – P. 237-270. URL:

<http://www.nber.org/chapters/c11644.pdf>

3. Сайт Національного фонду мистецтва США (National Endowment for the Arts). URL: <https://www.arts.gov/>

4. Kitsou, Sofia. The Power of Culture in Diplomacy: The Case of U.S. Cultural Diplomacy in France and Germany / Sofia Kitsou // Exchange: The Journal of Public Diplomacy. – 2013. – Vol. 2. – Iss. 1. – P. 21-40. URL: <http://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1015&context=exchange>

5. Kushner, Roland J. National Arts Index 2013: An Annual Measure of the Vitality of Arts and Culture in the United States: 2000-2011 / Roland J. Kushner, Randy Cohen. – Americans for the arts, 2013. – 149 p. URL: <http://www.artsindexusa.org/wp-content/uploads/2013/09/2013-NAI-Full-Report.pdf>

6. National Assembly of State Arts Agencies. State Arts Agency Grant Making and Funding. State Arts Agency Overview. Washington, DC: National Assembly of State Arts Agencies. URL: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://nasaa-arts.org/wp-content/uploads/2017/07/State-Arts-Agency-Grant-Making-and-Funding-Summary-Report-1.pdf&hl=en>

7. Qin, Guan Ping. Culture Industry Policy in China and the United States: A Comparative Analysis. A Practicum Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Public Administration / Guan Ping Qin, Hao Wei and Xi Wang. – Kennesaw State University, 2009. – 57 p. URL: <http://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1022&context=etd>

8. Кучерук, И.В. Некоторые аспекты культурной политики Соединённых Штатов Америки в исторической ретроспективе / И.В. Кучерук // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2009. – № 5. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-aspekty-kulturnoy-politiki-soedinennyh-shtatov-ameriki-v-istoricheskoy-retrospektive>

9. Охрана памятников истории и культуры в США // Зарубежное законодательство в области сохранения культурного и природного наследия (Информационный сборник) / Сост.: Онуфриенко, Г.Ф. [и др.]. – М.: Институт Наследия, 1999. – С. 12-18. URL: http://old.duma.tomsk.ru/files2/8283_Zarub.zakonvo..pdf

10. Сайт Национального архива данных о искусстве и культуре (National Archive of Data on Arts & Culture). URL: <http://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/NADAC/>

11. Сайт Фонда поддержки культуры (Americans for the Arts) URL: <http://www.americansforthearts.org/>

12. Филимонов, Г. Истоки формирования культурной политики США / Г. Филимонов // Вестник РУДН – Политология. – 2011. – № 2. – С. 80-91. URL: <http://georgefilimonov.com/articles/origins-of-us-cultural-policy-formation/>

13. Филимонов, Г.Ю. «Мягкая сила» культурной дипломатии США: Монография / Г. Ю. Филимонов. – М.: РУДН, 2010. – 212 с.

Семинар 8. Культурная політика у Китайській Народній Республіці

Питання для обговорення:

1. Діюча модель культурної політики: мети і принципи, інструменти реалізації, особливості.
2. Організаційна структура керівництва сферами культури.
3. Фінансування культури.
4. Правове регулювання сфери культури.
5. Ажестивне заохочення заохочення і розвитку гісторико-

культурнай спадчыны.

6. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрый.

7. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Культурная палітыка і кіруючая партыя ў Кітаі.

2. Культурная дыпламатыя Кітая і канцэпцыя «мяккай сілы».

3. Развіццё кітайска-беларускага міжнароднага культурнага супрацоўніцтва.

Літаратура:

1. Qin, Guan Ping. Culture Industry Policy in China and the United States: A Comparative Analysis. A Practicum Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Public Administration / Guan Ping Qin, Hao Wei and Xi Wang. – Kennesaw State University, 2009. – 57 p. URL: <http://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1022&context=etd>

2. Законы і нарматыўныя акты ў сферы культуры КНР. URL: <http://zwgk.mcprc.gov.cn/?classInfoId=21>

3. Вотинцева, К.А. Культурная дипломатия Китая / К.А. Вотинцева // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 11. – [Электронный ресурс]. 11.2011. – Режим доступа: <http://human.snauka.ru/2014/11/8065>.

4. Культура ў 13 пяцігадовым плане КНР. URL: http://www.mcprc.gov.cn/whzx/zcjd/201702/t20170223_491394.html

5. Смирнова, Яна. Китайский опыт реализации политики «мягкой силы» / Яна Смирнова // Международные гуманитарные связи. Ежеквартальная студенческая научная конференция. [Электронный ресурс]. – 03.06.2015. – Режим доступа: <http://mgs.org.ru/2015/06/китайский-опыт-реализации-политики-м/>

6. Турушева, Н.В. Позиция КПК КНР по реформированию культурной сферы (конец XX – начало XXI в.) / Н.В. Турушева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/pozitsiya-kpk-knr-po-reformirovaniyu-kulturnoy-sfery-konets-hh-nachalo-hhi-v>.

7. Турушева, Н.В. Политика Коммунистической партии Китая в области культуры в период реформ: автореф. дисс. ... канд. ист. наук: 07.00.03. / Н.В. Турушева – Томск, 2013. – 20 с. URL: <http://www.disscat.com/content/politika-kommunisticheskoi-partii-kitaya-v-oblasti-kultury-v-period-reform>

8. Шабалов, М.П. Основы культурной политики Китая / М.П. Шабалов // Культура и безопасность. Интернет журнал о культуре как факторе национальной безопасности [Электронный ресурс]. – 17.04.2015. – Режим доступа: <http://sec.chgaki.ru/osnovyi-kulturnoy-politiki-kitaya-2/>

9. Сайт інфармацыі па культурнай палітыцы Кітая. [Электронный ресурс]. – <http://cpll.cn/index.aspx>

Семинар 9. Культурная палітыка ў Рэспубліцы Польшча

Пытанні для абмеркавання:

1. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі.

2. Арганізацыйная структура органаў кіравання сферай культуры і праблема дэцэнтралізацыі.

3. Прававое рэгуляванне сферы культуры.

4. Фінансаванне сферы культуры.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрый.
7. Знешняя культурная палітыка Польшчы.

Тэмы рэфератаў:

1. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі ў Польшчы, інструменты яе рэалізацыі.
2. Роля арганізацый трэцяга сектара ў культурнай палітыцы Польшчы.
3. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Рэспублікі Польшча ў сферы культуры.
4. Замежныя культурныя цэнтры Польшчы як самастойныя актары знешняй культурнай палітыкі

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 16th edition 2015. COUNTRY PROFILE. POLAND URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017 / Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. – Warszawa, 2014. – 120 s. URL: http://bip.mkidn.gov.pl/media/download_gallery/20140818Krajowy_Program_Ochrony_Zabytkow_i_Opieki_nad_Zaby.pdf
3. Program Wieloletni KULTURA+ URL: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/program-wieloletni-kultura.php>
4. Uzupełnienie Narodowej strategii rozwoju kultury na lata 2004-2020 / Ministerstwo kultury Rzeczypospolitej Polski. – Warszawa, 2005. – 155 s. URL: <http://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/050617nsrk-uzupelnienie.pdf>
5. Лазоркина, Ольга. Институты культурной дипломатии Республики Польша / Ольга Лазоркина // Журнал международного права и международных отношений. – 2012. – № 3. URL: <http://www.evolutio.info/content/view/1975/5/>
6. Прокопенко, Л. Досвід державного управління у сфері збереження культурної спадщини в країнах ЄС / Л. Прокопенко, К. Гевель [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступа: http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01%2812%29/12pllksk.pdf (Вопыт Польшчы і Вялікабрытаніі).

Семінар 10. Культурная палітыка ў краінах Скандынавіі (на прыкладзе Фінляндыі)

Пытанні для абмеркавання:

1. Мэты і прынцыпы сучаснай культурнай палітыкі Фінляндыі.
2. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Фінляндыі.
3. Арганізацыйная структура сістэмы кіравання сферы культуры.
4. Асаблівасці фінансавання сферы культуры.

5. Міжнародне культурне супрацоўніцтва. Трансгранічны культурны дыялог.

Тэмы рэфератаў:

1. Асаблівасці культурнай палітыкі ў Даніі.
2. Асаблівасці культурнай палітыкі ў Швецыі.
3. Асаблівасці культурнай палітыкі ў Нарвегіі.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. SWEDEN. URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 18th edition 2017. COUNTRY PROFILE. FINLAND. URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
3. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 13th edition 2012. COUNTRY PROFILE. DENMARK URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
4. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. NORWAY URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
5. National cultural policy in Sweden. Report of European group of experts. – Stockholm, 1990. – 289 p.
6. Strategy for Cultural Policy / Ministry of Education and Culture. Finland. – 2017. – 45 p. URL: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80577/okm22.pdf>
7. Вестхейм, Гейр. Инструментальная культурная политика в Скандинавских странах: критический исторический взгляд / Гейр Вестхейм // 60 параллель. Журнал о культурной политике и гуманитарных практиках [Электронный ресурс]. – Июнь 2004. – Режим доступа: <http://journal.60parallel.org/ru/journal/2004/9/60.html>
8. Скородумова, О.Б. Культурная политика Финляндии и её роль в формировании информационного общества / О.Б. Скородумова // Знание. Понимание. Умение. 2008. – № 4. – С. 40-44. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/kulturnaya-politika-finlyandii-i-ee-rol-v-formirovani-novoy-modeli-informatsionnogo-obschestva>
9. Хейсканен И., Митчелл Р. Управление культурным развитием и культурная политика в странах Балтии // Наука о культуре: проблемы и перспективы. – Информ. сб. – Вып.1. – М.: Изд. РГБ, 1999. – С.23 – 32.

Семинар 11. Культурная палітыка ва Украіне

Пытанні для абмеркавання:

1. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі, інструменты яе рэалізацыі.
2. Арганізацыйная структура органаў кіравання сферай культуры. Узаемадзеянне ведамстваў і узроўняў улады.
3. Прававое рэгуляванне сферы культуры.
4. Фінансаванне сферы культуры.

5. Ахова гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрый.
7. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Украіне.
2. Недзяржаўныя арганізацыі Украіны і іх удзел у культуры.
3. Спонсарства і мецэнацтва ў сферы культуры Украіны.
4. Трансгранічны культурны дыялог Украіны.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2015. COUNTRY PROFILE. UKRAINE (<http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>)
2. Деріга, В.В. Соціальна і гуманітарна палітыка / В.В. Деріга. – Миколаїв, 2012. - 152 с. (Гл. 9 Культурна палітыка і асоблівості її фармування в Украіні) URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/315/12.pdf>
3. Информационная обсерватория культурной политики стран ГУАМ (Грузия, Украина, Азербайджан, Молдова) URL: <http://www.observatory-guam.org/index.php?lang=gu>
4. Ігнатченко, І. Г. Особливості реалізації державної політики України у сфері культури: сучасний стан та світові стандарти / І. Г. Ігнатченко. // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 1. – Електронний ресурс. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-realizatsii-gosudarstvennoy-politiki-ukrainy-v-sfere-kultury-sovremennoe-sostoyanie-i-mirovye-standarty.pdf>
5. Культурна палітыка Украіны: нацыянальная модель у еўрапейскім кантэкстэ : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвіненька, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. – К. : НІСД, 2012. – 64 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kultura_Zdioruk-beb1d.pdf
6. Сайт Украінскага цэнтра культурных даследаванняў. URL: <http://uckd.org/>

Семинар 12. Культурная палітыка ў Рэспубліцы Балгарыя

Пытанні для абмеркавання:

1. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі, інструменты яе рэалізацыі.
2. Арганізацыйная структура органаў кіравання сферай культуры. Дэцэнтралізацыя.
3. Прававое рэгуляванне сферы культуры.
4. Фінансаванне сферы культуры.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі.
2. Рэалізацыя культурных правоў нацыянальных меншасцяў у

Балгарыі.

3. Месца Балгарыі ў культурных праектах Еўрапейскага Саюза.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 12th edition 2011. COUNTRY PROFILE. Bulgaria (<http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>)
2. Сайт Міністэрства культуры Балгарыі URL: <http://mc.government.bg/>

Семінар 13. Культурная палітыка ў Італьянскай Рэспубліцы

Пытанні для абмеркавання:

1. Сучасная мадэль культурнай палітыкі: мэты, прынцыпы, інструменты яе рэалізацыі.
2. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры.
3. Правое рэгуляванне сферы культуры.
4. Фінансаванне сферы культуры.
5. Прыярытэт ў справах аховы культурнай спадчыны.
6. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Комплекс мерапрыемстваў па захаванні культурнай спадчыны Італіі.
2. Асаблівасці фінансавання сферы культуры Італіі. Прыярытэты і фонды.
3. Развіццё культурных індустрый у Італіі.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. Italy (<http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>)
2. Боргоякова, Т.В. Российский и зарубежный опыт сохранения историко-культурного наследия / Т.В. Боргоякова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2009/VSF_NEW200904121311/VSF_NEW200904121311_P_008.htm
3. Василенко, Е.В. «Мягкая сила» современной Италии / Е.В. Василенко // Портал «Перспективы» [Электронный ресурс]. – 25.05.2015. – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/misl/cenn/magkaja_sila_sovremennoj_italii_2015-05-25.htm
4. Миронова, Т.Н. Сохранение культурного и природного наследия как главная черта культурной политики европейского региона: Италия // Знание. Понимание. Умение. – 2009. – № 2. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/sohranenie-kulturnogo-i-prirodnogo-naslediya-kak-glavnaya-cherta-kulturnoy-politiki-evropeyskogo-regiona-italiya>
5. Хаунина, Е.А. Организационные и экономические особенности театральной деятельности в Италии / Е.А. Хаунина, А.А. Цыба // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и

перспективы. Сборник статей / отв. ред. Г.М. Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014. – С. 127-138. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf

6. Яценко, Е.П. Проблема сохранения культурного достояния Италии / Е.П. Яценко // Культура в современном мире. – 2013. – № 4. URL: http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/althome/news/KVM_archive/articles/2013/04/2013-04_r_kvms13.pdf

Семінар 14. Культурная палітыка ў Аўстрыйскай Рэспубліцы

Пытанні для абмеркавання:

1. Сучасная культурная палітыка ў Аўстрыі: мэты, прынцыпы, інструменты рэалізацыі.
2. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры.
3. Фінансаванне культуры.
4. Заканадаўчае забеспячэнне культурнай дзейнасці.
5. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыі.
6. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Асноўныя напрамкі і сродкі аўстрыйскай культурнай палітыкі.
2. Праграмы развіцця і партнёрства ў культурнай палітыцы Аўстрыі.
3. Традыцыі спонсарства і мецэнацтва ў культуры Аўстрыі.
4. Палітыка мультыкультуралізму ў Аўстрыі.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17th edition 2016. COUNTRY PROFILE. Austria URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Culturbericht 2014. ed.: Bundeskanzleramt, Sektion II Kunst und Kultur. Comp. Michael P. Franz, Ruth Proeckl. – Vienna, 2015. – 338 s. URL: <http://www.kunstkultur.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=59900>
3. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга в Австрии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/issledovania.html/austria.html>

Семінар 15. Культурная палітыка ў Каралеўстве Нідэрланды

Пытанні для абмеркавання:

1. Рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі.
2. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры.
3. Правое рэгуляванне сферы культуры.
4. Фінансаванне культуры.
5. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыі.

6. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі ў Нідэрландах, інструменты яе рэалізацыі.
2. Роля арганізацый трэцяга сектара ў культурнай палітыцы Нідэрландаў.
3. Падтрымка творчых работнікаў у Нідэрландах.

Літаратура:

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 17h edition 2016. COUNTRY PROFILE. The Netherlands URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Каич, Д. Исполнительские искусства в Нидерландах. Культурная политика, её цели и механизмы / Д. Каич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.artmanager.ru/articles/howto/156-006.html>
3. Афіцыйны сайт Міністэрства адукацыі, культуры і навукі Нідэрландаў. URL: <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science>

Семінар 16. Культурная палітыка ў Аўстралійскім Саюзе

Пытанні для абмеркавання:

1. Дзеючая мадэль культурнай палітыкі: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці.
2. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры.
3. Фінансаванне культуры.
4. Правое рэгуляванне сферы культуры.
5. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.
6. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыі.

Тэмы рэфератаў:

1. Палітыка мультыкультуралізму ў Аўстралійскім Саюзе.
2. Месца і роля Аўстраліі ў культурнай прасторы Паўднёва-Усходняй Азіі.
3. Рэалізацыя права на доступ да культуры ў Аўстралійскім Саюзе.

Літаратура:

1. Сайт Australia Council for the Arts: <http://www.australiacouncil.gov.au/>
2. National Cultural Policy. Creative Australia. Executive Summary [Electronic source] – Mode of access: <http://pandora.nla.gov.au/pan/140301/20130520-0917/creativeaustralia.arts.gov.au/executive-summary/index.html>

3. Основные направления культурной политики Австралии [Электронный ресурс]. – 18.03.2015. – Режим доступа: <http://mylektsii.ru/1-24804.html>

4. Сайт Департамента камунікацій і мастацтваў Аўстраліі. URL: <http://arts.gov.au/>

Семінар 17. Культурная палітыка ў Японіі

Пытанні для абмеркавання:

1. Дзеючая мадэль культурнай палітыкі: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці.
2. Фінансаванне культуры.
3. Правое рэгуляванне сферы культуры.
4. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванні і развіцці гісторыка-культурнай спадчыны.
5. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыяў.
6. Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва.

Тэмы рэфератаў:

1. Культурныя індустрыі ў Японіі.
2. Узаемаадносінны дзяржавы і творчага работніка ў Японіі.
3. Роля новых тэхналогій у рэалізацыі правоў грамадзян Японіі на культуру.

Літаратура:

1. Мошняга, П.А. Внешняя культурная политика Японии / П.А. Мошняга. – Власть. – 2009. – № 6. – С. 159-161. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/vneshnyaya-kulturnaya-politika-yaponii>
2. Мошняга, П.А. Специфика культурной политики Японии в условиях глобализации / П.А. Мошняга // Знание. Понимание. Умение. – 2009. – № 2. – С. 49-57. URL: <http://www.zpu-journal.ru/zpu/contents/2009/2/Moshniaga/7.pdf>
3. Сайт Agency for Cultural Affairs. URL: <http://www.bunka.go.jp/english/>
4. Эпова, М.А. Культурная дипломатия Японии / М.А. Эпова // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 2. URL: <http://human.snauka.ru/2014/02/5861>.

4 РАЗДЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

4.1 Пытанні да экзамена

- 1.Характарыстыка базавых паняцяў “культура” і “культурная палітыка”. Асноўныя канцэпцыі культурнай палітыкі.
- 2.Сувязь культурная палітыкі і ідэалагічнай структуры дзяржавы.
- 3.Суб'екты культурнай палітыкі і іх паўнамоцтвы.
- 4.Культура і ўлада. Праблемы адносін дзеяча культуры і ўлады.
- 5.Сучасная міжнародная сетка цэнтраў назірання за здзяйсненнем культурнай палітыкі.
- 6.Культурная палітыка ў Сярэднявечча і Новы час.
- 7.Культурная палітыка буржуазнага грамадства і каланіялізму (90-я гг. XVIII – пач. XX ст.).
- 8.Культурная палітыка ў XX стагоддзі.
- 9.Культурная палітыка ў эпоху інфармацыйнага грамадства (1990 - суч. час).
- 10.Характарыстыка прававога механізму рэалізацыі культурнай палітыкі.
- 11.Характарыстыка адміністрацыйнага механізму рэалізацыі культурнай палітыкі.
- 12.Характарыстыка эканамічнага механізму рэалізацыі культурнай палітыкі.
- 13.Характарыстыка кадравага механізму рэалізацыі культурнай палітыкі.
- 14.Характарыстыка інфармацыйнага механізму рэалізацыі культурнай палітыкі.
- 15.Асноўныя мадэлі класіфікацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі.
- 16.Культурная спадчына і турызм ў культурнай палітыцы замежных краін.
- 17.Музеі, бібліятэкі і архівы ў культурнай палітыцы замежных краін.
- 18.Выяўленчае і выканальніцкае мастацтва, тэатр і музыка ў культурнай палітыцы замежных краін.
- 19.Індустрыі культуры і сродкі масавай інфармацыі ў культурнай палітыцы замежных краін.
- 20.Адукацыя і прафесійная падрыхтоўка ў культурнай палітыцы замежных краін.
- 21.Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін. Наяўнасць палітычных дакументаў і праграм па культурнай палітыцы.
- 22.Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін. Асаблівасці дзяржаўных структур кіравання пытаннямі культуры.
- 23.Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін. Ключавыя элементы нацыянальных культурных палітык.

24. Гісторыя культурнай палітыкі ў Расіі.
25. Культурная палітыка ў асноўных федэральных і галіновых заканадаўчых актах Расійскай Федэрацыі.
26. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны народаў Расіі.
27. Знешняя культурная палітыка ў Расіі.
28. Сучасная культурная палітыка ў Францыі.
29. Асаблівасці фінансавання ўстаноў культуры і мастацтва Французскай Рэспублікі. Прамое і ўскоснае фінансаванне. Спонсарства.
30. Знешняя культурная палітыка Францыі.
31. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германія.
32. Дэцэнтралізацыя кіравання і культурная палітыка ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германія.
33. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі.
34. Прынцып фінансавання устаноў культуры Злучанага Каралеўства. Мадэлі фандрайзінга.
35. Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі ў ЗША.
36. Дзеючая мадэль культурнай палітыкі ў ЗША: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці.
37. Дзеючая мадэль культурнай палітыкі ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці.
38. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Рэспубліцы Польшча.
39. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Фінляндыі.
40. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Даніі.
41. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Швецыі.
42. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Нарвегіі.
43. Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ва Украіне.
44. Культурная палітыка ў Рэспубліцы Балгарыя: мэты і прынцыпы, механізмы рэалізацыі, дэцэнтралізацыя.
45. Сучасная мадэль культурнай палітыкі ў Італіі.
46. Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры ў Італіі. Дэцэнтралізацыя.
47. Сучасная культурная палітыка ў Аўстрыі: мэты, прынцыпы, інструменты рэалізацыі.
48. Рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі ў Каралеўстве Нідэрланды.
49. Культурная палітыка ў Аўстралійскім Саюзе.
50. Культурная палітыка ў Японіі.

4.2 Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

Па дысцыпліне прадугледжана рэйтынгавая сістэма ацэнкі. Яна уключае здзяйсненне бягучага кантролю і бягучай атэстацыі. Бягучы кантроль накіраваны на рэгулярную і сістэматычную праверку ведаў студэнтаў пад час заняткаў і самастойнай работы.

Бягучы кантроль ведаў прадугледжвае:

падрыхтоўку рэферата,
 правядзенне вусных апытанняў на семінарскіх занятках,
 праверку канспектаў лекцый і семінарскіх заняткаў.

Бягучая атэстацыя прадугледжвае правядзенне экзамену.

Выніковая адзнака па дысцыпліне з'яўляецца інтэграваным паказчыкам, які фарміруецца на падставе ацэнкі ведаў студэнта ў ходзе бягучага кантролю і бягучай атэстацыі.

Для студэнта, які прапусціў семінарскі занятак па ўважлівай прычыне, што дакументальна пацверджана, выкладчык вызначае дадатковыя тэрміны.

Студэнт, які прапусціў семінарскі занятак без уважлівай прычыны, павінен аплаціць і прайсці платную кансультацыю па тэме ў вызначаны дадатковы тэрмін.

Студэнты, якія прапусцілі семінарскі занятак без уважлівых падстаў, і не атрымалі кансультацыю ў вызначаны дадатковы тэрмін, не дапускаюцца да бягучай атэстацыі (экзамена). У экзаменацыйнай ведамасці робіцца адзнака “не дапушчаны кафедрай”.

Выкладчык мае права вызначыць вынік бягучай атэстацыі на падставе рэзультатаў бягучага кантролю ведаў без правядзення дадатковага апытання на экзамене. Пры гэтым яўка студэнта на экзамен абавязкова.

Формула разліку адзнакі бягучага кантролю:

Агульная колькасць балаў бягучага кантролю складаецца з ацэнкі працы студэнта на лекцыях і семінарскіх занятках. Прысутнасць на лекцыі ацэньваецца ў 1 бал, паўната канспекта – ад 1 да 2 балаў. Такім чынам за 6 лекцый максімальная колькасць балаў можа складаць $6 \times (1+2) = 18$ балаў.

Рэзультат працы на семінарскіх занятках складаецца з ацэнкі за вусны адказ (ад 1 да 10 балаў), ацэнкі за напісанне рэферата і яго абарону (ад 1 да 10 балаў). Максімальная магчымы был можа складаць $17 \times 10 = 170$. Пры гэтым адзін студэнт можа атрымаць за адзін семінар да 20 балаў (10 – за вусны адказ, 10 – за выступленне з рэфератам).

Адказ на экзамене ацэньваецца па 10-бальнай сістэме.

Методыка фарміравання выніковай адзнакі.

Такім чынам, максімальная колькасць балаў, якую можа набраць студэнт да правядзення бягучай атэстацыі складае: $18 + 170 = 188$ балаў. Студэнт, які набярэ не менш за 75% ад гэтага паказчыку (141 балаў) пры

ўмове наяўнасці поўнага канспекту адказаў на пытанні семінарскіх заняткаў вызваляецца ад праходжання апытання на экзамене.

Крытэрыі пераводу колькасці набраных балаў ў ацэнку за работу на занятках і самастойную працу:

да 20 балаў – 1

21-40 балаў – 2

41-55 – 3

56-70 – 4

71-85 – 5

86-100 – 6

101-119 – 7

120-139 – 8

140-159 – 9

Вышэй за 159 – 10.

Да атрыманай ацэнкі за работу на занятках і самастойную працу прымяняецца каэфіцыент 0,6 з акругленнем да дзясяткаў.

Адказ на заліку ацэньваецца па 10-ці бальнай сістэме. Да ацэнкі прымяняецца каэфіцыент 0,4 з акругленнем да цэлага чысла.

Выніковая адзнака выводзіцца як сума двух велічынь.

Напрыклад, студэнт па выніках бягучага кантролю атрымаў 8 балаў, а на заліку атрымаў 5 балаў. Выніковая адзнака будзе складаць $(8 \times 0,6) + (5 \times 0,4) = 5 + 2 = 7$ балаў.

4.3 Крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнцыі студэнтаў

10 (дзесяць).

Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па праблеме, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылістычна пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны; поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па пытанню і даваць ім крытычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

самастойная творчая праца на занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзевяць).

Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па праблеме ў аб'ёме вучэбнай праграмы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылістычна пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і *даваць ім крытычную ацэнку*;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на занятках, *творчы* ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем)

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па пытанню ў *аб'ёме вучэбнай праграмы*;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылістычна *пісьменнае, лагічна* правільнае выкладанне адказу на пытанні, умненне рабіць абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і *даваць ім крытычную ацэнку з пазіцыі дзяржаўнай ідэалогіі*.

самастойная *актыўная* праца на занятках, *сістэматычны* ўдзел у групавых абмеркаваннях, *высокі* ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем)

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па пытанню;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылістычна правільнае выкладанне адказу на пытанні, умненне рабіць абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

засваенне асноўнай і *дадатковай* літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і *даваць ім крытычную ацэнку*;

самастойная праца на занятках, *сістэматычны* удзел у групавых абмеркаваннях, *высокі* ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць)

досыць поўныя і сістэматычныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы;

выкарыстанне *неабходнай* навуковай тэрміналогіі, стылістычна правільнае выкладанне адказу на пытанні, умненне рабіць *абгрунтаваныя* высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны,

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на занятках, *сістэматычны* ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць)

дастатковыя веды ў *аб'ёме вучэбнай праграмы*;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, стылістычна пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім *параўнальную* ацэнку;

самастойная праца на занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, *высокі* ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры)

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, *стылістычнае і лагічнае* выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на занятках, *дапушчальны ўзровень* культуры выканання заданняў.

3 (тры)

недастаткова поўны аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выкладанне адказу на пытанні з *істотнымі* лінгвістычнымі і лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны;

няўменне арыентавацца і асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках вывучаемай дысцыпліны;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, *нізкі* ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два)

фрагментарныя ведаў у межах адукацыйнага стандарту;

веданне асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай дысцыпліны;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых стылістычных і лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін)

Адсутнасць ведаў і кампетэнцый ў рамках адукацыйнага стандарту ці адмову ад адказу.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

5.1 ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА

Тэма 1 Уводзіны. Культурная палітыка як прадмет сучасных сацыягуманітарных даследаванняў.

Характарыстыка базавых паняццяў «культура» і «культурная палітыка». Інтэрпрэтацыя паняццяў «культура» і «культурная палітыка» ў сучаснай навуцы. Культурная палітыка як вынік міждысцыплінарных даследаванняў. Рашэнні ЮНЕСКА па культуры палітыцы. Распрацоўка канцэпцыі культурнай палітыкі Т. Беннета. Чатыры катэгорыі культурнай палітыкі. Культура ў рамках паняцця «культурная палітыка».

Сувязь культурнай палітыкі і ідэалагічнай структуры дзяржавы. Канцэпцыя гегемоніі і канфлікту ў трактоўцы А. Грамшы, Э. Гідэнса, Р. Дарэндорфа. Культура і ўлада. Праблемы адносін дзеяча культуры і ўлады.

Сучасная міжнародная сетка Цэнтраў назірання за ажыццяўленнем культурнай палітыкі.

Тэма 2 Асноўныя этапы станаўлення і развіцця культурнай палітыкі

Культурная палітыка ў Сярэднявечча. Роля царквы і гарадской абшчыны ў культурнай палітыцы. Рэлігійная цэнзура. Радыкальная ломка традыцыйнай народнай культуры і фарміраванне новай свецкай культуры ў канцы XV–першай палове XVII ст. Умацаванне абсалютызму ў другой палове XVII–80-х гадоў XVIII ст. Уключэнне культурна-мастацкіх інстытутаў у сферу дзяржаўнай палітыкі. Ахоўны характар культурнай палітыкі. Пытанне існавання цэнзуры. З’яўлення аўтарскага права.

Выспяванне еўрапейскіх нацый, фарміраванне нацыянальных дзяржаў і гомогенізацыя культуры ў 90-я гг. XVIII–пач. XX ст. Рэформы ў сферы адукацыі. Канцэпцыя сацыяльнай дзяржавы. Фарміраванне грамадска-дзяржаўнай мадэлі культурнай палітыкі. Цэнтралізацыя культурнай палітыкі ў 1914–пачатку 1950-х гг. З’яўленне тэрміна «культурная палітыка». Культура як інструмент дзяржаўнай ідэалогіі.

Інстытуалізацыя культурнай палітыкі ў 1950–1980 гг. Роля ЮНЕСКА ў выпрацоўцы стратэгіі культурнай палітыкі. «Культура для ўсіх» і «культура для кожнага». Культура як інструмент дасягнення сацыяльных мэтаў. Дэцэнтралізацыя культурнай палітыкі, пашырэнне практыкі дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў канцы XX–XXI ст. Уключэнне культурных індустрыяў ў сферу культурнай палітыкі. Новыя інфармацыйныя тэхналогіі і новыя выклікі для культурнай палітыкі.

Тэма 3 Асноўныя механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі

Сістэма заканадаўства ў сферы культуры і пытанне рэалізацыі прававых актаў.

Адміністрацыйны механізм, асноўныя суб'екты культурнай палітыкі. Праблема эфектыўнасці функцыянавання адміністрацыйнай структуры кіравання. Пытанне дэцэнтралізацыі кіравання. Умова субсідыярнасці ў прыняцці рашэнняў. Удзел у прыняцці рашэнняў грамадскай супольнасці.

Эканамічны механізм. Прамая і ўскосная падтрымка культуры. Дэцэнтралізацыя фінансавання. Мецэнацтва і спонсарства ў культуры.

Кадровы механізм. Культурная адукацыя насельніцтва і прафесійная падрыхтоўка кадраў культуры. Праблема працаўладкавання прафесіяналаў. Мабільнасць і свабода перамяшчэння. Пытанне статуса творчага работніка.

Інфармацыйны механізм. Пытанні планавання, уліку, справаздачнасці, кантролю і доступу да інфармацыі.

Тэма 4 Мадэлі сучаснай культурнай палітыкі

Сацыядынамічная і сацыястатычная мадэлі культурнай палітыкі
А. Моля. Падвіды сацыядынамічнай мадэлі: папулісцкая (“дэмагагічная”), патэрналісцкая (“дагматычная”), эклектычная.

Класіфікацыя М. Драгічавіч-Шэшчыч. Асноўныя крытэрыі класіфікацыі. Ліберальная, дзяржаўная бюракратычная, нацыянальна-вызваленчая, культурная палітыка пераходнага перыяду.

Тыпалогія М. Пахтэра і Ч. Лэндры. Крытэрыі тыпалагізацыі. Палітыка, заснаваная на ведах і занятасці, іміджавая палітыка, палітыка арганізацыйнай мадэрнізацыі, ахоўная палітыка, палітыка выкарыстання культуры ў больш шырокіх кантэкстах.

Мадэлі культурнай палітыкі А. Візанда: культурная палітыка грамадскай падтрымкі, рыначная мадэль.

Мадэлі, заснаваныя на прынцыпах фінансавання культуры. Амерыканская мадэль, мадэль дэцэнтралізацыі, мадэль фінансавання на адлегласці “выцягнутай рукі”, мадэль моцнай цэнтральнай адміністрацыі. Тыпалогія Х.Шартрана і К. Мак-Кафі: натхняльнік, патрон, архітэктар, інжынер.

Тэма 5 Практычныя аспекты культурнай палітыкі

Захаванне культурнай спадчыны як найважнейшая задача жыцці грамадства. Ахова культурных ландшафтаў і археалагічных помнікаў. Архітэктурныя помнікі: захаванне, рэстаўрацыя і выкарыстанне. Праблема «культурнага» турызму, перспектывы яго развіцця.

Музеі, бібліятэкі і архівы. Новыя падыходы да павышэння ролі музеяў у сучасным грамадстве, сродкі прыцягнення наведвальнікаў у музеі Камерцыйнае выкарыстанне музеяў. Архівы і бібліятэкі як рэсурсы да ўсіх відах зафіксаванай інфармацыі. Бібліятэкі і Інтэрнэт. Бібліятэкі і электронныя носбіты інфармацыі.

Неабходнасць дзяржаўнай падтрымкі (прамой і ўскоснай) розных відаў мастацтва; формы дзяржаўнай падтрымкі. Выяўленчае мастацтва і літаратура як самаакупныя віды культурнай дзейнасці: праблемы ацэнкі і спосабы іх вырашэння. Выканальніцкае мастацтва, тэатр і музыка. Разнастайнасць культурных запытаў грамадства ў галіне выканальніцкага мастацтва. Фінансаванне выканальніцкага мастацтва. Інфраструктура тэатральных калектываў у розных краінах. Тэатральныя фестывалі як адно з найбольш эфектыўных сродкаў культурнай палітыкі.

Сродкі масавай інфармацыі і культура. Праблема канцэнтрацыі капіталу ў сферы культуры і свабоды самавыяўлення і пытанняў густу. Праблема суадносін прыватных і дзяржаўных каналаў сродкаў масавай інфармацыі і камунікацыі. Сацыякультурная роля рэкламнай дзейнасці.

Індустрыя культуры і пытанні адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі.

Тэма 6 Стратэгічныя дылемы культурная палітыка

Мадэль «стратэгічныя дылемы» Франка Бьянчыні і Лэндру Чарльза. Неабходнасць увядзення дылем культурнай палітыкі; вызначэнне дакладных межаў культурнай палітыкі.

Асноўныя дылемы. Культура як сфера мастацтва або культура як лад жыцця. Культурная дэмакратыя ці дэмакратызацыя культуры. Самадастатковасць культуры ці культура як інструмент развіцця грамадства.

Дылемы практычнага ўвасаблення палітыкі ў галіне культуры. Кансультаванне з грамадскай думкай або актыўны ўдзел насельніцтва. Непасрэдны дзяржаўны кантроль ці ізаляцыя ад палітычнага працэсу. Дзяржаўная падтрымка або развіццё рынкавай эканомікі. Прэстыжныя праекты або праекты мясцовага значэння. Развіццё нацыянальных асаблівасцяў або інтэграцыя ў сусветнай культуры.

Дылемы ажыццяўлення ў жыццё культурнай палітыкі ў мэтах развіцця грамадства. Развіццё асобных супольнасцяў ці рух да аднароднага грамадству. Культурнае разнастайнасць або уніфікацыя культуры. Культурная спадчына або сучасная культура. Арыентацыя на развіццё турызму або на культурных праграмах, адрасаваны мясцовае насельніцтва. Вонкавае аблічча або ўнутраная рэальнасць.

Дылемы культура палітыка з пункту гледжання эканамічнага развіцця. Датацыі або інвестыцыі. Спажыванне або вытворчасць.

Дылемы ў галіне кіравання культурай. Цэнтралізацыя або дэцэнтралізацыя кіравання. Прамая непасрэдная дзяржаўная падтрымка або дэлеганне выканання гэтых функцый незалежных арганізацый. Падтрымка мастацтва ў цэлым або дапамогу канкрэтным творчым асобам. Фінансаванне інфраструктуры ці падтрымка дзейнасці ў галіне культуры. Хто важней: творчы работнік або кіраўнік.

Тэма 7 Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін

Праблемы правядзення параўнання: мэты, крытэрыі і метады збору звестак, сінхранізацыя звестак. Роля статыстычных агенцтваў у зборы дадзеных.

Наяўнасць палітычных дакументаў і праграм па культурнай палітыцы (палітычныя праграмы, стратэгіі, планы, прынцыпы). Адрозненні ў кантынентальным і рэгіянальным вымярэнні.

Асаблівасці дзяржаўных структур кіравання пытаннямі культуры. Асобныя міністэрствы культуры. Варыянты сумяшчэння ў адной структуры дзяржаўнага кіравання пытанняў культуры з іншымі сферамі. Савет па культуры/мастацтву як вышэйшы орган дзяржаўнай кампетэнцыі ў сферы культуры.

Ключавыя элементы нацыянальных культурных палітык.

Тэма 8 Культурная палітыка ў Расійскай Федэрацыі

Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі.

Культурная палітыка ў асноўных федэральных і галіновых заканадаўчых актах Расійскай Федэрацыі. “Асновы дзяржаўнай культурнай палітыкі”, “Стратэгія дзяржаўнай культурнай палітыкі на перыяд да 2030 г.”. Органы і механізмы кіравання сферай культуры.

Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны народаў Расіі. Практычнае забеспячэнне роўных правоў грамадзян на доступ да культурных каштоўнасцей, свабоду творчасці, занятак культурнай дзейнасцю, карыстанне ўстановамі і выгодамі культуры. Стратэгія дзяржаўнай нацыянальнай культурнай палітыкі Расійскай Федэрацыі да 2025 г.

Фінансаванне культуры на дзяржаўным узроўні. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры.

Знешняя культурная палітыка Расіі. “Асноўныя напрамкі палітыкі Расійскай Федэрацыі ў сферы міжнароднага культурна-гуманітарнага супрацоўніцтва”. Міжкультурнае ўзаемадзеянне Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі ў рамках Саюзнай дзяржавы.

Тэма 9 Культурная палітыка ў Французскай Рэспубліцы

Этапы інстытуалізацыя культурнай палітыкі Францыі. Сучасная культурная палітыка Францыі: агульныя мэты, прынцыпы, накірункі, асноўныя элементы.

Арганізацыйная структура. Узроўні кіравання культурай (нацыянальны, рэгіянальны, мясцовы). Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Рада тэрытарыяльных органаў для культурнага развіцця. Міжабшчыннае супрацоўніцтва.

Заканадаўчае забеспячэнне сферы культуры. Першыя законы 19-пач. 20 ст. Сферы, якія рэгулююцца заканадаўствам.

Развіццё культурнай спадчыны. Заканадаўчае рэгуляванне. Ахоўныя тэрыторыі. Аб'екты спадчыны ў Спісе сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Індустрыі культуры: праграмы развіцця і партнёрства. Праэкцыянізм Урада Францыі ў дачыненні да нацыянальнага кінематографа, музыкі і тэатра.

Фінансаванне культуры на дзяржаўным узроўні. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры. Падатковая палітыка. Прыватнае фінансаванне.

Патрэба дактрынальнага аснова, мэта і прыярытэты знешняй палітыкі Францыі ў галіне культуры. Інстытуцыяналізацыя культурнай дыпламатыі Францыі. Палітыка франкафоніі ў эпоху глабалізацыі. Еўрапейскія прыярытэты культурнай палітыкі Францыі.

Тэма 10 Культурная палітыка ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германія

Асноўныя этапы станаўлення культурнай палітыкі Германіі. Рысы, прыярытэты і актуальныя праблемы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі.

Арганізацыйная структура. Федэральны ўзровень. Узровень зямель. Мясцовы ўзровень. Германскі Савет па справах культуры. Агульнагерманскае і федэральнае заканадаўства па культуры. Федэральны закон аб мастацтве ў грамадскіх будынках.

Развіццё культурнай спадчыны. Сістэма аховы спадчыны. Нацыянальная камісія Германіі па ахове помнікаў. Германскі фонд па ахове помнікаў.

Індустрыя культуры і іх уклад ў эканоміку краіны.

Структура грамадскага фінансавання культуры. Узроўні фінансавання. Дзяржаўнае фінансавання розных відаў культурнай дзейнасці. Сістэма страхавання для самазанятых майстроў мастацтва і культуры. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры.

Знешняя культурная палітыка Германіі. Асноўныя інстытуты культурнай дыпламатыі.

Тэма 11 Культурная палітыка ў Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі

Мэты, прынцыпы, асноўныя элементы культурнай палітыкі Злучанага Каралеўства.

Арганізацыйная структура. Цэнтральны ўзровень, ўзровень чатырох рэгіёнаў, мясцовы ўзровень.

Асаблівасці прававога рэгулявання. Першыя законы ў сферы культуры. Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны.

Індустрыя культуры: праграмы развіцця і партнёрства.

Прынцып фінансавання устаноў культуры Злучанага Каралеўства. Мадэлі фандрайзінгу. Савет па справах мастацтваў Вялікабрытаніі. Нацыянальная латарэя і яе роля ў фінансаванні. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры.

Культурная дыпламатыя Злучанага Каралеўства. Фінансаванне Брытанскім Саветам міжнародных некамерцыйных праектаў у галіне культуры, мастацтва і адукацыі.

Тэма 12 Культурная палітыка ў Злучаных Штатах Амерыкі

Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі ЗША. Напрамкі, мэты і прынцыпы сучаснай культурнай палітыкі. Актуальныя праблемы культурнай палітыкі. Прыярытэты культурнай палітыкі. Стратэгія Нацыянальнага савета па справах культуры.

Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Развіццё культурнай спадчыны. Заканадаўства ў галіне аховы помнікаў. Установы, якія займаюцца аховай спадчыны. Кансультатыўны савет па захаванню помнікаў гісторыі.

Індустрыя культуры: праграмы развіцця і партнёрства. Прынцыпы роўнасці і раўнапраўя ў культурнай палітыцы. Суб'екты, інстытуты, каналы і механізмы неафіцыйнай культурнай палітыкі ЗША. Галівудскі кінематограф. Сродкі масавай інфармацыі. Музыка і шоў-бізнэс. Моладзевыя субкультуры.

Фінансаванне сферы культуры. Сістэма грантаў. Падкантрольныя дзяржаве філантрапічнай фонды і спонсарскія арганізацыі. Падатковыя ільготы.

Міжнароднае супрацоўніцтва. Імкненне да гегемоніі або наладжванне міжкультурнага дыялогу. Партнёрства бізнесу і дзяржавы ў рамках знешняй культурнай палітыкі ЗША. Асноўныя ўстановы і арганізацыі, якія ажыццяўляюць афіцыйную знешнюю культурную палітыку ЗША.

Тэма 13 Культурная палітыка ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы

Дзеючая мадэль культурнай палітыкі КНР: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці. Стратэгія пабудовы “магутнай культурнай дзяржавы”. Асноўныя задачы развіцця культуры на 13 пяцігодку (2016-2020 гг.). Мэты рэформы ў сферы культуры да 2020 г.

Арганізацыйная структура кіравання. Апісанне адміністрацыйнай сістэмы. Прававое рэгуляванне сферы культуры.

Развіццё культурнай спадчыны. Сістэма аховы спадчыны. Аб'екты Кітая ў Спісе сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыяў. Стварэнне вядучых паркаў культурных індустрыяў. Уклад культурных індустрыяў ў эканоміку.

Фінансаванне культуры. Рост бюджэтных выдаткаў на культуру. Дзейнасць дзяржаўных фондаў.

Знешняя культурная палітыка. “Мяккая сіла” ў знешняй палітыцы КНР. Прыярытэты супрацоўніцтва. Асноўныя суб’екты культурнай дыпламатыі.

Тэма 14 Культурная палітыка ў Рэспубліцы Польшча

Асноўныя рысы дзеючай мадэлі культурнай палітыкі. Мэты і прынцыпы культурнай палітыкі ў Польшчы, інструменты яе рэалізацыі. Характарыстыка палажэнняў асноўных дакументаў па культурнай палітыцы.

Арганізацыйная структура органаў кіравання сферай культуры і праблема дэцэнтралізацыі. Роля арганізацый трэцяга сектара ў культурнай палітыцы.

Правое рэгуляванне сферы культуры.

Фінансаванне сферы культуры. Прамое і ўскоснае фінансаванне. Нацыянальная латарэя. Фонды.

Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны. Праграмы па ахове спадчыны.

Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрый.

Знешняя культурная палітыка Польшчы. Замежныя культурныя цэнтры Польшчы як самастойныя акторы знешняй культурнай палітыкі. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Рэспублікі Польшча ў сферы культуры.

Тэма 15 Культурная палітыка ў дзяржавах Скандынавіі

Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі Фінляндыі; напрамкі і сродкі культурнай палітыкі. Культурныя традыцыі Фінляндыі. Перарастанне рамак «дзяржавы сацыяльнага дастатку» і далейшае развіццё (з пачатку 1990-х гг.). Сістэма дзяржаўнага фінансавання культуры. Узроўні фінансавання. Нацыянальная латарэя. Прыватнае фінансаванне. Захаванне культурнай ідэнтычнасці як асноўная задача культурнай палітыкі. Палітыка адносна нацыянальных і этнічных меншасцей.

Арганізацыйная структура. Цэнтральная ўлада і муніцыпалітэты. Гарызантальная і вертыкальная дэцэнтралізацыя. Месца і роля “трэцяга сектара”. Савет мастацтваў Фінляндыі і сістэма мастацкіх саветаў.

Заканадаўства ў сферы культуры. Ахова спадчыны. Нацыянальны савет па старажытнасцях. Творчыя індустрыі і іх уклад у эканоміку Фінляндыі.

Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі Швецыі; напрамкі і сродкі культурнай палітыкі. Канцэпцыя актыўнага ўдзелу насельніцтва ў культурным жыцці. Сучасная культурная палітыка Швецыі.

Арганізацыйная структура. Муніцыпалітэты. Акругі. Нацыянальны савет па справах культуры.

Асноўныя этапы фарміравання культурнай палітыкі Нарвегіі; напрамкі і сродкі культурнай палітыкі. Культурныя традыцыі Нарвегіі.

Агульныя мэты і прынцыпы культурнай палітыкі дзяржаў Скандынавіі. Асноўныя элементы сучаснай мадэлі культурнай палітыкі. Актуальныя праблемы культурнай палітыкі. Прыярытэты культурнай палітыкі. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Развіццё культурнай спадчыны. Індустрыя культуры: праграмы развіцця і партнёрства. Прынцыпы роўнасці і раўнапраўя ў культурнай палітыцы.

Рэгіянальнае культурнае супрацоўніцтва краін Скандынавіі. Паўночны Саюз. Сетка культурных цэнтраў асобных краін за мяжою.

Тэма 16 Культурная палітыка ва Украіне

Агульныя мэты і прынцыпы культурнай палітыкі Украіны. Асноўныя элементы сучаснай мадэлі культурнай палітыкі.

Арганізацыйная структура. Узроўні кіравання культурай. Узаемадзеянне ведамстваў і узроўняў улады. Недзяржаўныя арганізацыі Украіны і іх удзел у культуры.

Правое рэгуляванне сферы культуры. Асноўныя сферы культурнай дзейнасці, якія рэгулююцца заканадаўствам.

Фінансаванне культуры на дзяржаўным узроўні. Ускоснае фінансаванне. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры.

Развіццё культурнай спадчыны. Ахова гісторыка-культурнай спадчыны. Культурная палітыка ў сферы мастацтваў і творчых індустрыяў. Кінавытворчасць і кінапракат, кнігадрукаванне і кнігагандаль.

Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва. Трансгранічны культурны дыялог Украіны. Супрацьдзеянне інфармацыйнай агрэсіі з боку Расіі. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Украіны ў сферы культуры.

Тэма 17 Культурная палітыка ў Рэспубліцы Балгарыя

Асноўныя дакументы па культурнай палітыцы. Мэты і прынцыпы, прыярытэты культурнай палітыкі.

Размежаванне ўлады на цэнтральным і мясцовым узроўнях: пошук новых рашэнняў. Структура органаў кіравання. Роля Грамадскага савета па культуры.

Заканадаўства ў сферы культуры і асобных галінах.

Фінансаванне культурнай дзейнасці. Нацыянальны фонд “Культура”, Нацыянальны дабрачынны фонд “13 стагоддзяў Балгарыі”. Развіццё мецэнацтва і спонсарства. Падаткі на тавары і паслугі ў сферы культуры.

Заканадаўства і сістэма аховы спадчыны. Забеспячэнне правоў нацыянальных меншасцей.

Сфера культурных індустрыі. Іх уклад ў эканоміку. Стратэгія развіцця творчых індустрыі да 2020 г.

Міжнароднае супрацоўніцтва. Сетка культурных інстытутаў Балгарыі за мяжою. Месца Балгарыі ў культурных праектах Еўрапейскага Саюза.

Тэма 18 Культурная палітыка ў Італьянскай Рэспубліцы

Сучасная мадэль культурнай палітыкі: мэты, прынцыпы, інструменты яе рэалізацыі.

Арганізацыйная структура кіравання сферай культуры. Дэцэнтралізацыя. Чатыры ўзроўні кіравання: цэнтр, рэгіёны (5 аўтаномных і 15 звычайных), правінцыі, муніцыпалітэты. Супрацоўніцтва паміж міністэрствамі ў пытаннях культуры.

Правое рэгуляванне. Развіццё сістэмы заканадаўства. Галіны, якія найбольш рэгулююцца законамі.

Прыярытэт у справе аховы культурнай спадчыны. Заканадаўчае забеспячэнне і практыка рэалізацыі. Фінансавая падтрымка спадчыны.

Індустрыі культуры: праграмы развіцця і партнёрства. Тэатральная сістэма Італіі, кінематограф, тэлевяшчанне, выдавецкая справа.

Фінансаванне культуры на розных узроўнях. Выдаткі з грамадскіх фондаў па галінам культуры. Прыватызацыя. Стымуляванне ахвяравання грошай на культуру.

Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва і культурная дыпламатыя Італіі.

Тэма 19 Культурная палітыка ў Аўстрыйскай Рэспубліцы

Сучасная культурная палітыка ў Аўстрыі: мэты, прынцыпы, прыярытэты, інструменты рэалізацыі.

Арганізацыйная структура. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Федэральны ўзровень. Узровень правінцый. Мясцовы ўзровень.

Заканадаўчае забеспячэнне культурнай дзейнасці на агульнадзяржаўным і правінцыйным узроўнях.

Праграмы развіцця і партнёрства ў культурнай палітыцы Аўстрыі. Развіццё культурнай спадчыны. Рэформа федэральных музеяў 2010 г. Палітыка мультыкультуралізму.

Індустрыі культуры і іх уклад у эканоміку. Ініцыятывы па падтрымцы і развіцці індустрыі культуры (дызайн, мода, кіно і інш.).

Фінансаванне культуры на дзяржаўным узроўні. Федэральны закон аб стымуляванні мастацтваў. Выдаткі з грамадскіх фондаў па абласцях культуры. Падатковая палітыка. Падтрымка і сацыяльная абарона дзеячаў культуры. Традыцыі спонсарства і мецэнацтва.

Асноўныя напрамкі і суб'екты знешняй культурнай палітыкі Аўстрыі.

Тэма 20 Культурная палітыка ў Каралеўстве Нідэрланды

Галоўныя рысы, мэты, прынцыпы культурнай палітыкі ў Нідэрландах, інструменты яе рэалізацыі. Праграмны падыход і планаванне.

Арганізацыйная структура. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Роля кансультацыйных камітэтаў. Савет па культуры.

Прававое рэгуляванне сферы культуры.

Індустрыя культуры: праграмы развіцця і партнёрства. Фонд творчых індустрыяў. Інстытут творчых індустрыяў.

Фінансаванне культуры на дзяржаўным узроўні. Падтрымка творчых работнікаў. Прыватныя фонды. Субсідаванне набывання твораў мастацтва пры будаўніцтве грамадскіх будынкаў. Падатковая палітыка.

Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва. Асноўныя напрамкі і сродкі. Галандскі цэнтр міжнароднага культурнага супрацоўніцтва.

Тэма 21 Культурная палітыка ў Аўстралійскім Саюзе

Дзеючая мадэль культурнай палітыкі: мэты і прынцыпы, інструменты рэалізацыі, асаблівасці. Нацыянальны дакумент па культурнай палітыцы “Творчая Аўстралія”.

Арганізацыйная структура. Апісанне адміністрацыйнай сістэмы. Суадносіны цэнтралізацыі і дэцэнтралізацыі ў кіраванні культурай. Распрацоўка Нацыянальнага пагаднення па культуры і мастацтву. Нацыянальны культурны форум мясцовага самакіравання. Сустрэчы міністраў культуры штатаў і тэрыторый. Савет па мастацтву Аўстраліі.

Прававое рэгуляванне сферы культуры. Рэалізацыя права на доступ да культуры ў Аўстралійскім Саюзе. Стратэгія “нацыянальнае мастацтва і інваліднасць”.

Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванню і развіццю гісторыка-культурнай спадчыны. Заканадаўчая ахова культуры абарыгенаў. Палітыка мультыкультуралізму ў Аўстралійскім Саюзе.

Індустрыя культуры. Падтрымка культуры ў лічбавай форме.

Фінансаванне культуры. Сістэма фондаў. Распрацоўка пяцігадовага стратэгічнага плана фінансавання праз гранты.

Знешняя культурная палітыка. Месца і роля Аўстраліі ў культурнай прасторы Паўднёва-Усходняй Азіі.

Тэма 22 Культурная палітыка ў Японіі

Дзеючая мадэль культурнай палітыкі: мэты, прыярытэты, інструменты рэалізацыі, асаблівасці. Палітычная дактрына “Эпоха культуры”.

Арганізацыйная структура. Апісанне адміністрацыйнай сістэмы. Агенцтва па культуры. Японскі фонд.

Агульныя мэты і прынцыпы культурнай палітыкі Японіі. Асноўныя элементы сучаснай мадэлі культурнай палітыкі. Нацыянальныя вызначэння культуры.

Прававое рэгуляванне сферы культуры. Асноўны закон аб развіцці культуры і мастацтва.

Ажыццяўленне мерапрыемстваў па захаванні і развіцці гісторыка-культурнай спадчыны. Падтрымка народных рамёстваў. Індустрыя культуры. Падтрымка кінавытворчасці. Роля новых тэхналогій у рэалізацыі правоў грамадзян Японіі на культуру.

Фінансаванне культуры. Японскі фонд мастацтваў.

Міжнароднае культурнае супрацоўніцтва. Асноўныя напрамкі і формы культурнага абмену. Японскі кансорцыум міжнароднага супрацоўніцтва па культурнай спадчыне.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5.2 ТЭМАТЫЧНЫЯ ПЛАНЫ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Табліца 1

Прыкладны тэматычны план
 для студэнтаў *дзённай* формы навучання (першы семестр)
 па дысцыпліне “Культурная палітыка замежных краін”
 2 курс, групы 202-я, трэці семестр

Тэма	лекцыі	Семинарскіе заняткі
Тэма 1 Уводзіны. Культурная палітыка як прадмет сучасных сацыягуманітарных даследаванняў.	2	
Тэма 2 Асноўныя этапы станаўлення і развіцця культурнай палітыкі	2	
Тэма 3 Асноўныя механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі.	2	
Тэма 4 Мадэлі дзяржаўнай культурнай палітыкі	2	
Тэма 5 Практычныя аспекты культурнай палітыкі.	2	2
Тэма 6 Статэгічныя дyleмы культурнай палітыкі		2
Тэма 7 Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін	2	
Тэма 8 Культурная палітыка ў Расійскай Федэрацыі		2
Тэма 9 Культурная палітыка ў Французскай Рэспубліцы		2
Тэма 10 Культурная палітыка ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германія		2
Тэма 11 Культурная палітыка ў Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі		2
Тэма 12 Культурная палітыка ў Злучаных Штатах Амерыкі		2
Тэма 13 Культурная палітыка ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы		2
Тэма 14 Культурная палітыка ў Рэспубліцы Польшча		2
Тэма 15 Культурная палітыка ў краінах Скандынавіі (на прыкладзе Фінляндыі)		2
Тэма 16 Культурная палітыка ва Украіне		2
Тэма 17 Культурная палітыка ў Рэспубліцы Балгарыя		2
Тэма 18 Культурная палітыка ў Італьянскай Рэспубліцы		2
Тэма 19 Культурная палітыка ў Аўстрыйскай Рэспубліцы		2
Тэма 20 Культурная палітыка ў Каралеўстве Нідэрланды		2
Тэма 21 Культурная палітыка ў Аўстралійскім Саюзе		2
Тэма 22 Культурная палітыка ў Японіі		2
УСЯГО	12	34

Кансультацыі – $2 \times 2 = 4$

Экзамен – $50 \times 0,5 = 25$

Колькасць студэнтаў – 50 чалавек

Табліца 2

Прыкладны тэматычны план
для студэнтаў трэцяга курса *завочнай* формы навучання (пяты і шосты семестры) групы 302-я
па дысцыпліне “Культурная палітыка замежных краін”

Тэма	лекцыі	Семінарскія звесткі
Пяты семестр	2	
Тэма 1 Уводзіны. Культурная палітыка як прадмет сучасных сацыягуманітарных даследаванняў.		
Тэма 2 Практычныя аспекты культурнай палітыкі.	2	2
ШОСТЫ СЕМЕСТР		
Тэма 3 Падабенства і адрозненне ў культурнай палітыцы замежных краін	2	
Тэма 4 Стратэгічныя дилеммы культурнай палітыкі		2
Тэма 5 Культурная палітыка ў Французскай Рэспубліцы		2
Тэма 6 Культурная палітыка ў Злучаных Штатах Амерыкі		2
УСЯГО	6	8

Кансультацыі – 2

Экзамен – $60 \times 0,5 = 30$

Колькасць студэнтаў – 60 чалавек

5.3 Асноўная літаратура

1. Council of Europe/ERICarts: "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe". COUNTRY PROFILE. URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/profiles-download.php>
2. Арнольдov, А.И. Культурная политика: реалии и тенденции / А.И. Арнольдov. – М.: Академический проект, 2006. – 64 с.
3. Коленько, С. Г. Менеджмент в сфере культуры и искусства : учебник и практикум для академического бакалавриата / С. Г. Коленько. - Москва : Юрайт, 2017. – 369.
4. Культура России. 2000-е годы / под ред. Е.П. Костиной. - Санкт-Петербург : Алетейя, 2012. - 864 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=138940>
5. Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры. – Сборник материалов. – М.: “Издательство Либерейя”, 2002. – 240 с.
6. Матарассо Франсуа, Лэндри Чарльз. Как удержать равновесие? Двадцать одна дилемма культурной политики // Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры. Сборник материалов. Составители: Е.И.Кузьмич, В.Р.Фирсов. – М.: «Издательство Либерейя», 2002. – 240 с.
7. Мир культуры. Международная мозаика: сравнительный анализ культурной политики зарубежных стран / сост. Е.И. Кузнецов, В.Р. Фирсов. – М.: Либерейя, 2005. – 264 с.
8. Право и культура: [монография] / [авт.: О.Н. Астафьева, Г.А. Аванесова, И.Н. Барциц и др.]; под общ. ред. В.К. Егорова, Ю.А. Тихомирова, О.Н. Астафьевой; Рос. акад. гос. службы при Президенте РФ. – М.: РАГС, 2009. – 464 с.
9. Тульчинский Г.Л. Менеджмент в сфере культуры. – СПб.: Издательство «Лань», 2001.
10. Фундаментальные проблемы культурологии. В 4 т. Т. 4. Культурная политика / Российский институт культурологии. Санкт-Петербургское отделение, Кафедра ЮНЕСКО по компаративным исследованиям духовных традиций, специфики их культур и международного диалога ; отв. ред. Д. Л. Спивак. - Санкт-Петербург : Алетейя, 2008. - 423 с.
11. Эволюция культурной деятельности в новом столетии [Текст]: социально-экон. аспекты культурной политики: в 3 т. Т. II.: Культура в глобальном мире / под общ. ред. А.Я. Рубинштейна, Б.Ю. Сорочкина; ред.-сост. тома Б.Ю. Сорочкин; Гос. ин-т искусствознания, Ин-т социал. экономики, НИЦ Информкультура. – СПб.: Алетейя, 2005. – 525 с.

5.4 Дадатковая літаратура

1. Аллахвердиева, Н. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга в Великобритании / Н. Аллахвердиева, Л. Кузовникова, И.

- Лаврухина, В. Сорокин, Г. Фирсов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/issledovania.html/britain.html>
2. Беляева, Е.Е. Культурная интеграция как основная стратегия культурной политики Европейского союза : монография / Е.Е. Беляева. – Москва : Прометей, 2012. – 98 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=437426>.
 3. Бурмистрова Ю. Ю. Формирование научных представлений о культуре и культурной политике в классических социологических теориях / Ю. Ю. Бурмистрова // Научный диалог. – 2013. – № 1(13) : История. Социология. Экономика. – С. 154–175. URL: <http://www.cultpol.ru/статьи/>
 4. Василенко, Е.В. «Мягкая сила» современной Италии / Е.В. Василенко // Портал «Перспективы» [Электронный ресурс]. – 25.05.2015. – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/misl/cenn/magkaja_sila_sovremennoj_italii_2015-05-25.htm
 5. Вестхейм, Гейр. Инструментальная культурная политика в Скандинавских странах: критический исторический взгляд / Гейр Вестхейм // 60 параллель. Журнал о культурной политике и гуманитарных практиках [Электронный ресурс]. – Июнь 2004. – Режим доступа: <http://journal.60parallel.org/ru/journal/2004/9/60.html>
 6. Востряков Л.Е. Культурная политика в странах Западной Европы и Америки: рыночная и патерналистская модели // SuperInf.ru [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=3500
 7. Востряков Л.Е. Культурная политика: концепции, понятия, модели. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/analytics/80.html>
 8. Вотинцева, К.А. Культурная дипломатия Китая / К.А. Вотинцева // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 11. – [Электронный ресурс]. 11.2011. – Режим доступа: <http://human.snauka.ru/2014/11/8065>.
 9. Дереха, В.В. Соціальна і гуманітарна політика / В.В. Дереха. – Миколаїв, 2012. - 152 с. (Гл. 9 Культурна політика і особливості її формування в Україні) URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/315/12.pdf>
 10. Драгичевич-Шешич М. Перспективы культурного развития: новые модели общей культурной политики. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.ifapcom.ru/files/Monitoring/dragisevic_cult_development.pdf
 11. Дудкина Е.А. «Сильная рука» государства: культурная политика Германии 2000-х (на примере функционирования театров) // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и перспективы. Сборник статей / Отв. ред. Г.М.

- Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014.
– С. 39-54. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf
12. Жидков, В.С. Культурная политика России / В.С. Жидков. К.Б. Соколов. – М.: Академический проект: Изд. сервис, 2001. – 591 с.
13. Зарубежное законодательство в области сохранения культурного и природного наследия (Информационный сборник) / Сост.: Онуфриенко, Г.Ф. [и др.]. – М.: Институт Наследия, 1999. – 96 с. URL: http://old.duma.tomsk.ru/files2/8283_Zarub.zakon-vo..pdf
14. Захарова, Ю. Британский Совет и культурная дипломатия Великобритании / Ю. Захарова // Международные гуманитарные связи. Ежеквартальная студенческая научная конференция [Электронный ресурс]. – 02.03.2015. – Режим доступа: <http://mgs.org.ru/2015/03/британский-совет-и-культурная-диплом/>
15. Ивченкова, А.В. Специальные налоги – дополнительный ресурс финансирования культуры и искусства (опыт Франции) / А.В. Ивченкова, Е.А. Хаунина // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и перспективы. Сборник статей / Отв. ред. Г.М. Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014. – С. 127-138. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf
16. Ігнатченко, І. Г. Особливості реалізації державної політики України у сфері культури: сучасний стан та світові стандарти / І. Г. Ігнатченко. // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 1. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-realizatsii-gosudarstvennoy-politiki-ukrainy-v-sfere-kultury-sovremennoe-sostoyanie-i-mirovye-standarty.pdf>
17. Каич, Д. Исполнительские искусства в Нидерландах. Культурная политика, её цели и механизмы / Д. Каич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.artmanager.ru/articles/howto/156-006.html>
18. Карнаухова, Е.Е. Изменение стратегии внешней культурной и языковой политики Германии на современном этапе / Е.Е. Карнаухова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2012. – № 1-2. – С. 374-379. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/izmenenie-strategii-vneshney-kulturnoy-i-yazykovoy-politiki-germanii-na-sovremennom-etape>
19. Косенко, С. Культурная политика как атрибут «мягкого могущества» Франции / С. Косенко // Власть. – 2012. – С. 22-28. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/kulturnaya-politika-kak-atribut-myagkogo-moguschestva-frantsii>
20. Косенко, С.И. Европейские параметры современной культурной политики Франции: автореф. дисс. ... канд. полит. наук: 23.00.02 /

- С.И. Косенко. – Москва, 2007. – 23 с. URL: <http://cheloveknauka.com/v/79539/a/#?page=1>
- 21.Кривашэй, Д.А. Культурная палітыка краін Еўропы: параўнаўчы аналіз мэт і задач / Д.А. Кривашэй // Известия Национальной академии наук Беларуси. Серия гуманитарных наук. – 2006. – №5. – Часть 1. – С. 79-81.
 - 22.Кривашэй, Д.А. Культурная палітыка як адна са сфер дзяржаўнай палітыкі / Д.А. Кривашэй // Научные труды Академии управления при Президенте Республики Беларусь. – 2006. – Вып. 8. – Минск: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь. – С. 511–523.
 - 23.Кривашэй, Д.А. Механізмы рэалізацыі культурнай палітыкі краін Еўропы / Д.А. Кривашэй // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя гуманітарных і грамадскіх навук. – 2008. – № 2. – С. 3-9.
 - 24.Кривашэй, Д.А. Сучасная культурная палітыка Германіі / Д.А. Кривашэй // Актуальные проблемы германской истории, политики, экономики, культуры: материалы Междунар. науч.конф., Брест, 12 – 14 окт. 2006 г. / Брестский гос. техн. ун-т; редкол.: М.Стрелец [и др.]. – Брест, 2006. – С. 149 - 153.
 - 25.Кривашэй, Д.А. Федэральная культурная палітыка Германіі: вопыт апошняга трыццацігоддзя / Д.А. Кривашэй // Актуальные проблемы германской истории, политики, экономики, культуры: материалы Междунар. науч.конф., Брест, 14 – 16 окт. 2004 г. / Брестский гос. техн. ун-т; редкол.: М.Стрелец [и др.]. – Брест, 2004. -- С. 132 – 136.
 - 26.Культурна політика України: національна модель у європейському контексті : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. – К. : НІСД, 2012. – 64 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kultura_Zdioruk-beb1d.pdf
 - 27.Кучерук, И.В. Некоторые аспекты культурной политики Соединённых Штатов Америки в исторической ретроспективе / И.В. Кучерук // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2009. – № 5. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-aspekty-kulturnoy-politiki-soedinennyh-shtatov-ameriki-v-istoricheskoy-retrospektive>
 - 28.Мартыненко, И.Э. Международная и национальные правовые системы охраны историко-культурного наследия государств-участников СНГ: учебн. пособие / И.Э. Мартыненко. – Москва: ИКД «Зерцало-М», 2012. – 943 с.
 - 29.Миронова, Т.Н. Сохранение культурного и природного наследия как главная черта культурной политики европейского региона: Италия // Знание. Понимание. Умение. – 2009. – № 2. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/sohranenie-kulturnogo-i-prirodnogo-naslediya-kak-glavnaya-cherta-kulturnoy-politiki-evropeyskogo-regiona-italiya>

30. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга в Австрии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cpolicy.ru/issledovania.html/austria.html>
31. Мошняга, П.А. Внешняя культурная политика Японии / П.А. Мошняга. – Власть. – 2009. – № 6. – С. 159-161. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/vneshnyaya-kulturnaya-politika-yaponii>
32. Мошняга, П.А. Специфика культурной политики Японии в условиях глобализации / П.А. Мошняга // Знание. Понимание. Умение. – 2009. – № 2. – С. 49-57. URL: <http://www.zpu-journal.ru/zpu/contents/2009/2/Moshniaga/7.pdf>
33. Основные направления культурной политики Австралии [Электронный ресурс]. – 18.03.2015. – Режим доступа: <http://mylektsii.ru/1-24804.html>
34. Прокопенко, Л. Досвід державного управління у сфері збереження культурної спадщини в країнах ЕС / Л. Прокопенко, К. Гевель [Электронный ресурс]. – 2012 – Режим доступа: http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01%2812%29/12pllksk.pdf (Опыт Польши и Великобритании).
35. Прокопенко, Л. Досвід державного управління у сфері збереження культурної спадщини в країнах ЕС / Л. Прокопенко, К. Гевель [Электронный ресурс]. – 2012 – Режим доступа: http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01%2812%29/12pllksk.pdf
36. Скородумова, О.Б. Культурная политика Финляндии и её роль в формировании информационного общества / О.Б. Скородумова // Знание. Понимание. Умение. 2008. – № 4. – С. 40-44. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/kulturnaya-politika-finlyandii-i-ee-rol-v-formirovanii-novoy-modeli-informatsionnogo-obschestva>
37. Смирнова, Яна. Китайский опыт реализации политики «мягкой силы» / Яна Смирнова // Международные гуманитарные связи. Ежеквартальная студенческая научная конференция. [Электронный ресурс]. – 03.06.2015. – Режим доступа: <http://mgs.org.ru/2015/06/китайский-опыт-реализации-политики-м/>
38. Советников, О. В. Эволюция концептуальных основ внешней культурной политики России (2000-2014 гг.) / О.В. Советникова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2015. No 1 (51): в 2-х ч. Ч. I. С. 189-191. URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-292X_2015_1-1_53.pdf
39. Стихин, А.Е. Прикладные аспекты формирования и реализации «мягкой силы» России / А.Е. Стихин // Эндиси. Аналитический бюллетень. Научные доклады Института стратегических исследований. – 2016. – №1. – С. 115-132. URL: https://mgimo.ru/library/publications/prikladnye_aspekty_formirovaniya_i_realizatsii_quot_myagkoy_sily_quot_rossii/

40. Турушева, Н.В. Позиция КПК КНР по реформированию культурной сферы (конец XX – начало XXI в.) / Н.В. Турушева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/pozitsiya-kpk-knr-po-reformirovaniyu-kulturnoy-sfery-konets-hh-nachalo-hhi-v>.
41. Турушева, Н.В. Политика Коммунистической партии Китая в области культуры в период реформ: автореф. дисс. ... канд. ист. наук: 07.00.03. / Н.В. Турушева – Томск, 2013. – 20 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/politika-kommunisticheskoi-partii-kitaya-v-oblasti-kultury-v-period-reform>
42. Филимонов, Г. Истоки формирования культурной политики США / Г. Филимонов // Вестник РУДН – Политология. – 2011. – № 2. – С. 80-91. URL: <http://georgefilimonov.com/articles/origins-of-us-cultural-policy-formation/>
43. Филимонов, Г.Ю. «Мягкая сила» культурной дипломатии США: Монография / Г. Ю. Филимонов. – М.: РУДН, 2010. – 212 с.
44. Хаунина, Е.А. Организационные и экономические особенности театральной деятельности в Италии / Е.А. Хаунина, А.А. Цыба // Культурологические записки. Выпуск 16: Культурная политика – 2014. Проблемы и перспективы. Сборник статей / отв. ред. Г.М. Юсупова. – М.: Государственный институт искусствознания, 2014. – С. 127-138. URL: http://sias.ru/upload/iblock/62d/2014_kult_zap_16_358.pdf
45. Хейсканен И., Митчелл Р. Управление культурным развитием и культурная политика в странах Балтии // Наука о культуре: проблемы и перспективы. – Информ. сб. – Вып.1. – М.: Изд. РГБ, 1999. – С.23 – 32.
46. Хренов Андрей Евгеньевич МОДЕЛИ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ: СМЕНА ПАРАДИГМ // Труды СПбГУКИ . 2013. – №. – С. 4-11. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/modeli-kulturnoy-politiki-smena-paradigm>
47. Шабалов, М.П. Основы культурной политики Китая / М.П. Шабалов // Культура и безопасность. Интернет журнал о культуре как факторе национальной безопасности [Электронный ресурс]. – 17.04.2015. – Режим доступа: <http://sec.chgaki.ru/osnovyi-kulturnoy-politiki-kitaya-2/>
48. Эпова, М.А. Культурная дипломатия Японии / М.А. Эпова // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 2. URL: <http://human.snauka.ru/2014/02/5861>
49. Яценко, Е.П. Проблема сохранения культурного достояния Италии / Е.П. Яценко // Культура в современном мире. – 2013. – № 4. URL: http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/althome/news/KVM_archive/articles/2013/04/2013-04_r_kvm-s13.pdf
50. Art works for America. Strategic Plan, FY 2014-2018 / The National Endowment For The Arts. – 2014. – 29 p. URL:

- <http://arts.gov/sites/default/files/NEAStrategicPlan2014-2018.pdf>
51. Beyme von, Klaus. Kulturpolitik in Deutschland. Von der Staatsförderung zur Kreativwirtschaft / Klaus von Beyme. – Wiesbaden: Springer VS, 2012. – 298 s.
 52. Clotfelter, Charles T. Government Policy Toward Art Museums in the United State / Charles T. Clotfelter // *The Economics of Art Museums*: ed. by M. Feldstein. – Chicago: University of Chicago Press. – P. 237-270. URL: <http://www.nber.org/chapters/c11644.pdf>
 53. Culturbericht 2014. ed.: Bundeskanzleramt, Sektion II Kunst und Kultur. Comp. Michael P. Franz, Ruth Proeckl. – Vienna, 2015. – 338 s. URL: <http://www.kunstkultur.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=59900>
 54. Grant-in-Aid and Lottery distribution annual report and accounts 2014/15 / Arts Council England. – 2015. – 140 p. URL: <http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/ACE-Annual-Report-201415.pdf>
 55. Great art and culture for everyone. 10-year strategic framework. 2010-2020. 2ed edition. Revised 2013 / Arts Council England. – 2013. – 65 p. URL: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/Great_art_and_culture_for_everyone.pdf
 56. Kitsou, Sofia. The Power of Culture in Diplomacy: The Case of U.S. Cultural Diplomacy in France and Germany / Sofia Kitsou // *Exchange: The Journal of Public Diplomacy*. – 2013. – Vol. 2. – Iss. 1. – P. 21-40. URL: <http://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1015&context=exchange>
 57. Lescure, P. Mission «Acte II de l'exception culturelle»: Contribution aux politiques culturelles à l'ère numérique. Volume 1. / P. Lescure – 2013. – 486 p. URL: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/67145/514833/file/Rapport%20Lescure%20498.pdf>.
 58. Ministerstwo Kultury Polski «UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020». – Warszawa, 2005. URL: <http://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/050617nsrk-uzupelnienie.pdf>
 59. National Cultural Policy. Creative Australia. Executive Summary [Electronic source] – Mode of access: <http://pandora.nla.gov.au/pan/140301/20130520-0917/creativeaustralia.arts.gov.au/executive-summary/index.html>
 60. Strategy for Cultural Policy / Ministry of Education and Culture. Finland. – 2017. – 45 p. URL: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80577/okm22.pdf>
 61. The Culture and media policy of the German Federal Government / The Federal Government Commission for Culture and the Media. Ed. by the

- Press Office of the BKM. – 2014. URL: http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/BKM/2014-11-06-english-summary.pdf?__blob=publicationFile&v=1.
62. The Culture White Paper / Department for Culture, Media & Sport. March 2016. [Electronic source] – 23 March 2016 – Mode of access: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/510799/DCMS_Arts_and_Culture_White_Paper_Accessible_version.pdf

Сайты:

1. Абсерваторыя культурнай палітыкі ў Афрыцы. URL: <http://ospra.irmo.hr/index-en.html>.
2. Абсерваторыя культурных палітык. URL: <http://www.observatoire-culture.net/>.
3. Афіцыйны сайт Міністэрства адукацыі, культуры і навукі Нідэрландаў. URL: <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science>
4. Брытанскі Савет (British Council) URL: <http://www.britishcouncil.org/home>
5. Дэпартамент камунікацый і мастацтваў Аўстраліі. URL: <http://arts.gov.au/>
6. Дэпартамент па культуры, СМІ і спорту Злучанага Каралеўства. (Department for Culture, Media and Sport UK) URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>
7. Еўрапейская сетка трэнінг-цэнтраў менеджэраў культуры (ENCATC). URL: <http://ospra.irmo.hr/index-en.html>.
8. Еўрапецкі інстытут параўнаўчых культурных даследаванняў. URL: ERICarts <http://www.ericarts.org/web/index.php>.
9. Ініцыятыва Савета Еўропы «CultureWatchEurope». Cultural governance observatory URL: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cwe/default_en.asp.
10. Інфармацыйная абсерваторыя культурнай палітыкі краін ГУАМ (Грузія, Украіна, Азербайджан, Малдова). URL: <http://www.observatory-guam.org/index.php?lang=ru>.
11. Кампендыюм культурнай палітыкі і тэндэнцый у Еўропе. URL: <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>.
12. Міжнародная база звестак аб культурнай палітыцы. URL: WorldCP <http://www.worldcp.org/>.
13. Міжнародная федэрацыя саветаў па культуры і міністэрстваў культуры (IFACCA). URL: http://www.ifacca.org/vision_and_objectives/.
14. Міністэрства культуры Балгарыі. URL: <http://mc.government.bg>

15. Нацыянальны архіў звестак па мастацтву і культуры (National Archive of Data on Arts & Culture). URL: <http://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/NADAC/>
16. Нацыянальны фонд мастацтва ЗША (National Endowment for the Arts). URL: <https://www.arts.gov/>
17. Рэгіянальная абсерваторыя культуры Універсітэта імя Адама Міцкевіча ў Познані. URL: <http://rok.amu.edu.pl/index.php/obserwatorium/zespol/?lang=en>.
18. Рэгіянальная лабараторыя фінансавання культуры ў Цэнтральнай Еўропе ў Будапешце. URL: <http://www.budobs.org/>.
19. Украінскі цэнтр культурных даследаванняў. URL: <http://uckd.org/>
20. Фонд падтрымкі культуры ЗША (Americans for the Arts) URL: <http://www.americansforthearts.org/>
21. Цэнтр культурнай палітыкі Чыкагскага універсітэта. URL: <http://culturalpolicy.uchicago.edu/about>.
22. Agency for Cultural Affairs. URL: <http://www.bunka.go.jp/english/>
23. Art Council England. URL: <http://www.artscouncil.org.uk/>
24. Australia Council for the Arts: <http://www.australiacouncil.gov.au/>